

Självständigt arbete på grundnivå

Independent degree project – first cycle

Socialt arbete 15 hp

Social Work

Socialt arbete i en modern era

Kritisk diskursanalys om mediers skildring av socialt arbete

Bano Gharib

Mittuniversitetet

MID SWEDEN UNIVERSITY

MITTUNIVERSITETET Avdelningen för Socialt arbete

Examinator: Masoud Kamali, Masoud.Kamali@miun.se

Handledare: Marcus Lauri, marcus.lauri@miun.se

Författare: Bano Gharib, bagh1500@student.miun.se

Utbildningsprogram: Socionomprogrammet, 210 hp

Huvudområde: Socialt arbete

Termin, år: VT, 2018

Stort tack till min handledare Marcus Lauri för all vägledning, råd och stöd under uppsatsskrivandet! Jag värdesätter Dina synpunkter högt.

Jag vill även tacka min familj och vänner som genom vått och torrt stöttat och motiverat mig. Utan Er hade jag aldrig klarat mig!

Bano Gharib

Östersund 2018

Abstract

Title: Social work in a modern era: critical discourse analysis of media's depiction of social work

Author: Bano Gharib

The main purpose of this study was to analyze how Swedish media portrays social work. The collected material underlying the analysis was published during the period 2007-01-01 to 2017-10-08 in Svenska Dagbladet and Dagens Nyheter. The study focused on how social services and social workers were constructed in the articles, what discourses could be identified and what power structures were made visible in the discourses. The chosen method was based on Norman Fairclough's critical discourse analysis and more specifically his three-dimensional model. Furthermore, the analysis was conducted on the basis of the social constructionist and discourse theoretic perspective that formed the basis for analysis and interpretation of the material. The study's findings of the material showed that the four dominated discourses of social services in the articles were: criticizing the social services, social services bureaucracy, the work environment at social offices and progressive areas of social services. These discourses showed high interdiscursivity, which refers to a reproduction of the current discourse regime. Furthermore, the study showed that Swedish media depreciate social work to a lesser extent in comparison with other countries. However, results showed that Swedish media often tend to portray social work with ill-founded claims, as the previous research also showed.

Keywords: *social services, social workers, discourse, critical discourse analysis, social constructionism*

Sammanfattning

Titel: Socialt arbete i en modern era: kritisk diskursanalys om mediers skildring av socialt arbete

Författare: Bano Gharib

Syftet med denna studie var att analysera hur svenska medier skildrar socialt arbete. Det insamlade materialet som låg till grund för analysen publicerades under tidsperioden 2007-01-01 till 2017-10-08 i Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter. Studien fokuserade på hur socialtjänsten och socialarbetare konstruerades i artiklarna, vilka diskurser som kunde urskiljas och vilka maktstrukturer som synliggjordes i diskurserna. Den valda metoden utgick från Norman Faircloughs kritiska diskursanalys och mer specifikt hans tredimensionella modell. Vidare genomfördes analysen utifrån socialkonstruktionistiskt och diskursteoretiskt perspektiv som låg till grund för analys och tolkning av materialet. Studiens resultat av empirin visade att de fyra dominerade diskurserna av socialtjänsten i artiklarna var kritik mot socialtjänsten, socialtjänstens byråkrati, arbetsmiljön på socialkontoren och progressiva yrkesområden av socialtjänsten. Dessa diskurser visade på hög *interdiskursivitet*, det vill säga att en reproduktion av den rådande diskursordningen. Vidare visade studiens resultat att svenska medier skildrar det sociala arbetet negativt i mindre utsträckning i jämförelse med andra länder. Dock visade resultat att svenska medier ofta tenderar att skildra socialt arbete med grundlösa påståenden, vilket den tidigare forskningen också visade.

Nyckelord: *socialtjänst, socialarbetare, diskurs, kritisk diskursanalys, socialkonstruktionism*

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
1.2 Syfte och frågeställningar.....	3
2. Forskningsläget	4
2.1 Media och diskurser	4
2.2 Media och socialt arbete	5
2.3 Media och makt	8
2.4 Sammanfattning av kunskapsläget	9
3. Metod.....	10
3.1 Forskningsdesign.....	10
3.2 Vetenskapsteoretiskt positionering	10
3.3 Socialkonstruktionism	10
3.4 Analytisk ramverk – diskursanalys som teori och metod	13
3.5 Urvalsförfarande.....	17
3.6 Tillvägagångsätt datainsamling.....	18
3.7 Dataanalys	18
3.8 Etiska överväganden	19
4. Analys av empirin	20
4.1 Presentation av empirin.....	20
4.2 Textdimension.....	20
4.3 Den diskursiva praktik dimensionen	36
4.4 Den sociala praktik dimensionen.....	38
5. Diskussion.....	41
6. Slutsatser	46
6.1 Metoddiskussion.....	48
6.2 Fortsatt forskning	48
Referenslista.....	49

1. Inledning

Medier är en stor del av vår vardag i Sverige, det är via medier vi får information om vad som sker runt om i världen, och det är via medier vi skapar våra uppfattningar om samhället. Det är dessutom mediala aktörer och politiker som mer än ofta har tolkningsföreträde för olika ämnen som medier rapporterar om. Vissa forskare har hävdad att medier är ett s.k. 'tredje statsmakt' och ett väsentligt kontrollorgan i samhället (Blomberg *et al*, 2004; SOU 2005:56; SOU 2006:21). Dessa medier kan dock inte sägas spegla hela spektrat av socialt arbete– ty den verklighet som konstrueras i medier är inte opartiskt eller objektivt förmedlad (Blomberg *et al*, 2004). Blomberg *et al* (2004) tycks ha funnit ett 'överklassperspektiv' i rapporter där reportern mer ses som en turist, och som skildrar det vardagliga livet på ett 'dramatiskt och exotiskt' sätt (ibid s.13). Mediers förmåga att producera dramatiska och rörande texter genom ordval och placering av bilder är ett strategiskt sätt för att locka fler läsare och hålla dem intresserade. Detsamma gäller om berättelsen upprepas och rapporteras utifrån en tidslinje (Blomberg *et al*, 2004). Mediers rapportering kan på så sätt skapa och återskapa vissa förståelser av världen och är vad som kallas för diskurser. Vad som avses med en diskurs är språkliga praktiker, det vill säga hur man talar och skriver om ett fenomen i ett sammanhang. Språkanvändningen och andra sociala praktiker påverkar hur vi tolkar samhället och världen som i sin tur påverkar hur vi agerar och hur vi använder oss av språket (Ahrne & Svensson, 2015). Mediala diskurser förutsätter en sorts maktutövande som innebär mediernas aktiva roll i att inte bara förmedla olika konkurrerande synsätt i den offentliga dagordningen utan bidrar till att själva lansera och skapa nya problem. Att medier kan utöva sådan makt kan leda till nya sanningar och normaliseringar genom dess rapporteringar som accepteras av allmänheten (Blomberg *et al*, 2004). Aldridge (1990) hävdar att för att förstå hur medier framställer sina rapporter, måste en först erkänna att mediala organisationer drivs av en kostnad- och vinstmodell eftersom medier följer en viss logik och opererar under kommersiella förhållanden. Det innebär att medier ingår i en marknadslogik som går ut på att skapa ett nyhetsflöde som säljer hos konsumenter, vilket innebär sensationer, skandaler, polariserade konflikter etc. Komplexiteten i mediernas lansering och skapandet av nya problem är att de flesta människor får sin kunskap från endast medier, det innebär att de som inte kommer i kontakt med

exempelvis socialtjänsten får sin uppfattning om verksamheten genom medier (Aldridge, 1990).

Det har länge debatterats bland socialarbetare och samhällsforskare kring huruvida medial rapportering skildrar det sociala arbetet i negativa kontexter (Aldridge, 1990; Novak & Jones, 1993; Mawby, Fisher & Parkin, 1979). Under 1970-talets Storbritannien ställdes denna fråga på sin spets, då den Brittiska pressen fylldes av rapporter om barn som vanvårdades och i vissa fall brutalt mördades av sin närmaste familj trots att de var under bevakning av sociala myndigheter. Analyser visade att socialarbetare ofta målades upp som outbildade, orättvisa och känslokalla tjänstemän som inte var kapabla att sköta sitt arbete (Stanfield & Beddeo, 2013). Forskare har konstaterat att begrepp som maktmissbruk och missförhållanden ofta används i medier, liksom socialarbetares otillräckliga beredskap till att komma tillrätta med komplikationer i arbetet (Blomberg *et al*, 2004). Det finns dock socialarbetare och forskare som har försökt motverka spänningen mellan medier och socialt arbete, genom exempelvis förslag på interprofessionell utbildning (Stanfield & Beddeo, 2013), dock argumenterar Aldridge om att sådant engagemang kräver eftertänksamhet (1990). Hon menar att professionen inom sig självt bör lära sig att hantera medier för att sedan kunna påverka medier. Dessutom argumenterar hon för det sociala arbetets identitet som enligt forskaren är otydlig, detta skapar utrymme för andra att själva definiera yrket. Trots socialarbetares uppfattningar anser Zugazaga *et al* (2013) att det inte finns tillräcklig beprövad forskning om mediala diskurser om socialt arbete. Fokus har snarare legat på hur allmänheten upplever socialt arbete än hur socialarbetare upplever mediernas skildring av yrket. Galilee (2005) stödjer Stanfield & Beddeo (2013) nämnda argument om den otillräckliga forskningen om ämnet men påpekar dock att det sociala arbetets 'stängda' miljö och journalisters ovilja till samarbete försvårar interaktionen mellan socialt arbete och mediala organisationer. Forskare anser därmed att det kan vara tämligen svårt att samla empiriskt underlag för forskning om ämnet (För detaljerad diskussion, se, exempelvis, Aldridge, 1990 sid. 8).

Mediers framställning av det sociala arbetet, som redogörs för ovan, har manifesterat sig i komplikationer i huvudsakligen tre arbetsområden. Det inkluderar det klient-baserade arbetet, socialarbetaren som tjänsteman och dess arbetsmiljö samt arbetets

byråkrati (Stanfield & Beddeo, 2013). Nämnda områden har valts ut eftersom dessa dominerar diskursordningen i medier. De tankegångar som har lett mig till mina frågeställningar har gjort sig gällande från hur negativ uppfattningen om professionen kan vara och på vilka sätt det kan påverka det sociala arbetet, i det här fallet med utgångspunkt i tidningsartiklar. Syftet med denna studie är således att undersöka hur socialtjänsten skildras i medier och resonera kring vilka effekter det kan få för yrket.

1.2 Syfte och frågeställningar

Det övergripande syftet med denna studie är att med hjälp av kritisk diskursanalys analysera hur svenska medier skildrar socialt arbete samt vilka effekter dessa skildringar kan få.

Mina övergripande frågeställningar är:

- I vilka sammanhang rapporteras det om socialt arbete?
- Vad framställs som de huvudsakliga problemen i socialt arbete?
- Vilka diskurser om socialt arbete dominerar?
- På vilka sätt utövas makt genom dessa diskursiva presentationer och praktiker?

2. Forskningsläget

I detta avsnitt ska den tidigare forskningen presenteras i syfte att tillämpa för den egna studien. Bryman (2003) vägleder oss att inte förmoda att en litteraturgenomgång enbart handlar om att reproducera eller repetera vad andra forskare har för åsikter eller teorier, istället innebär det att tolka det som är skrivet, ha en kritisk inställning och använda informationen som ett stöd för att bilda sin egen åsikt. Att beröra all forskning och dessutom ge en heltäckande och komplett återkoppling är en omöjlig uppgift att ta sig an. I följande moment görs ett försök i att återge kunskapsläget som är av relevans för studiens syfte.

2.1 Media och diskurser

Undersökningar om diskurser och sociala konstruktioner innebär att reflektera över vad som sägs, hur det sägs och hur det annars skulle ha kunnat sägas (Börjesson, 2003). Ahrne & Svensson (2015) menar att diskurs talar om regler för och regelbundenheter i hur man kategoriserar och kommunicerar, uttryckt även som språkliga praktiker. Nämda forskare resonerar kring språkvetaren och sociologen Norman Faircloughs teorier om diskursers funktioner som talar om att diskurser i första hand påverkar hur vi uppfattar verkligheten och vår förståelse av samhället, vidare påverkar det identiteter och slutligen relationer mellan grupper av människor (Ahrne & Svensson, 2015).

Forskare likt Blomberg *et al* granskar underliggande faktorer till det ökade intresset för undersökningar av medier varvid en viktig sådan är "... mediernas ökade betydelse och starkare maktställning..." (2004, s.15). De menar att medieforskare har antagit att medier har en dagsordningsfunktion eller ett problemformuleringsprivilegium som innebär att de avgör vilka frågor som tas upp till diskussion samt inom vilka ramar diskussionen ska föras (Se även SOU 2005:56 för vidare diskussion om dagordningen). Blomberg *et al* (2004) förklarar detta genom att hänvisa till den socialkonstruktivistiska forskningstraditionen som har fått starkt fäste i Norden. Som tidigare nämnt i inledningen omtalas mediernas maktposition även av andra svenska forskare som argumenterar för hur medier anses som 'en tredje statsmakt' vars mission är att undersöka och kritisera sociala företeelser och myndigheter (Se Blomberg *et al*, 2004 för detaljerad diskussion kring mediernas maktställning i Sverige och SOU 2005:56; SOU 2006:21). Den diskursiva ordningen som dominerar i medier

kan alltså antas skapas från mediernas egna uppfattningar och föreställningar. I en av statens offentliga utredningar redogör man för hur medier reproducerar och formar stereotypa uppfattningar som många betraktar som 'sanning' eller 'fakta', så kallade 'sanningseffekter', och bedömer informationen som sunt förnuft (SOU 2005:56). Med sunt förnuft menar forskarna, i enlighet med sociologen och kulturteoretikern Stuart Hall, att det skapas genom att rutinmässigt och systematiskt upprepa och sprida föreställningar som med tiden tas för givet av allmänhet. En slutsats som kan dras är att medier har en avgörande roll i hur verkligheten beskrivs och hur sociala ordningar uppfattas. I en annan utredning (SOU 2006:21) argumenterar forskarna kring vår faktakunskap och våra tolkningar av verkligheten som sägs härröra från medier, i förlängningen innebär det att medier utgör en viktig källa för våra föreställningar om vad som är önskvärt och icke önskvärt, normalt och onormalt, möjligt och orealistiskt. Likaså är mediernas utbud som en nyckelroll i att strukturera de bilder och diskurser som människor förstår världen utifrån, enligt SOU 2006:21 innebär det att medier påverkar vilka diskurser som tas upp till diskussion och reproducerar en del av diskursiva diskrimineringen av socialt arbete.

2.2 Media och socialt arbete

Mediala föreställningar av det sociala arbetet i Sverige är tämligen obeforskat, men under senare år har ett visst intresse för mediernas skildring av socialt arbete ökat (Blomberg *et al*, 2004). Detta argument som tillkom då gäller i högsta grad idag, ännu finns det inte tillräckligt med forskning i Sverige som belyser sådant problemområde. I en studie framställd av Elinor Brunnberg (2001) har forskaren genom djupintervjuer med 24 socialarbetare inom området barn och unga i både Sverige och England, och enkäter till ytterligare 90 socialarbetare, visat på att både engelska och svenska socialarbetare anser att professionen i jämförelse med andra yrken har en förhållandevis låg status. Detta antas till stor del ha att göra med mediernas negativa skildringar. Vidare menar deltagarna att mediernas skildring av det sociala arbetet påverkar policys, praktik, rutiner, arbetsmetoder samt professionens status. Dessutom upplevde de socialarbetare som både deltagit i djupintervjuer och enkäter att de målades upp som syndabockar för andra konflikter i välfärdssystemet. I både Brunnbergs (2001) och i Blomberg *et al* (2004) nämns termen 'skandalisering' upprepade gånger. Författarna menar att skandalisering av verksamheter sker genom publiciteten i medier. Det råder enighet bland samtliga undersökningar i detta avsnitt

och det är att medier sätter en måltavla på den myndighetsutövande delen av socialt arbete, som arbete med barn. Dessutom har i de svenska undersökningarna såväl som internationella som forskat om ämnet visat att det sociala arbetets målgrupp barn och invandrare är den mest utsatta som medier negativt skildrar (Blomberg *et al*, 2004, SOU 2006:21). I en studie av Andersson & Lundström (2004) har socialarbetare som arbetar med barn och familjer redogjort för hur de upplever mediernas skildring av socialt arbete. Resultatet visar att majoriteten tyckte att medier målade upp socialarbetare som okunniga, känsloladdade, oprofessionella som inte kan göra sitt arbete på ett korrekt och sakligt sätt. Den generella bilden är att socialarbetare upplever att de aldrig kan göra något rätt, antingen inleder man insatser för sent eller för tidigt, antingen gör man för mycket eller inte tillräckligt. Socialt arbete generellt omtalas inte vid lyckade fall, det återgår till 'skandalisering' som bl.a. Brunnberg (2001) och Blomberg *et al* (2004) skriver om. De menar att socialtjänstens ärenden innebär långdragna processer med många olika faktorer vilket medier misslyckas med att förmedla, därav upplevs bilden av socialt arbete som ensidig och polariserad.

Internationella undersökningar tycks enhälligt visa att mediernas skildring av det sociala arbetet har varit i överlag negativt präglad likaså har en pessimistisk inställning gentemot socialt arbete genomsyrat rapporteringen. Mawby, Fisher & Parkin (1979) var bland de första som undersökte mediernas skildring av socialt arbete, i om med att socialtjänstens arbete började uppmärksammas alltmer flitigare i massmedia efter skandaler om barn som far illa i Storbritannien. Trots att deras studie är gammal är den emellertid viktig gällande två relevanta sätt att betrakta mediernas roll å ena sidan dess implikationer för forskning om den allmänna opinionen om socialt arbete och å andra sidan de förslag som presenterats i studien om hur socialarbetare kan förbättra mediernas bild av professionen. De föreslår ett socialt engagemang på vissa områden av professionen på eget initiativ, exempelvis med äldre och funktionsnedsatta, som kan bidra till att skapa en mer nyanserad bild av professionen. Vidare föreslår de tre typer av kontakt vid hantering av medier – dessa är 'reaktiva' som innebär när socialtjänsten bemöter en krissituation, 'förebyggande' där avdelningar tar initiativ och redogör för ett problem innan det får dålig publicitet samt 'reklam' som innebär att socialarbetare är tydliga med vad dennes arbete går ut på. Slutligen poängterar författarna att det kan vara när socialt arbete och dess yrkesverksamma ser medier som ett element de kan använda till sitt förfogande, som mediernas skildring kan

komma att upphöra att vara repressiv, det vill säga upphöra att skildra det sociala arbetet negativt (Mawby, Fisher & Parkin, 1979). I sin undersökning förklarar Novak & Jones (1993) att socialt arbete i en hård finansiellt ledd välfärdsstat resulterar i att socialarbetare känner ökat stress för ökade arbetsuppgifter med färre resurser för att bemöta behoven. Förhållandet mellan socialarbetare och det klient-baserade arbetet har därmed också fått lida eftersom det i allt högre grad karaktäriseras av motsättning och misstro. Socialarbetarna i studien uppger att de generellt känner sig utmattade, överväldigade och överbelastade av de ständiga förändringarna, och de anser att de får tämligen liten support från allmänheten och staten (Novak & Jones, 1993). I en annan undersökning framställd av Zugazaga, Surette, Mendez & Otto (2013) i Florida, USA har man dessutom kunnat konstatera att den negativa skildringen av socialt arbete inte endast sker i massmedia utan även i populärkulturen, t.ex. inom television. Även om det sociala arbetet i själva verket inte är av större intresse för medier, enligt Galilee (2005), och på grund av komplexiteten och arbetets 'stängda' miljö är det mesta av det sociala arbetet av ringa intresse för medier och allmänhet. Sociala arbetets 'historier' blir endast intresseväckande när det har skett stora misslyckanden. Zugazaga, Surette, Mendez & Otto (2013) betonar att det är av vikt att företrädare för socialt arbete bör vara oroad över mediernas skildrande, eftersom arbetets bevarande, finansiering och rekrytering har visats sig påverkas av medier.

Forskare inom detta ämne tycks uppmana socialarbetare att hitta sätt att bemöta medier och vara delaktig i nyhetsflödet. Det kan göra skillnad om medier och socialt arbete skapar någon sorts samarbete för att undvika felaktig och förvridning av information till allmänhet. Akademikerförbundet SSR är ett fackförbund i Sverige som lyfter upp sådana frågor och vägleder socialarbetare i etiska frågor och hantering av medier. De förespråkar en mer välinformerad image av socialt arbete samt verktyg för att beskriva arbetet så att skildringen inte blir skev genom att aktivt delta i diskursordningen i medier (SSR, 2017).

2.3 Media och makt

Som tidigare nämnt utövar medier makt i stor omfattning, enligt forskarna i antologin *Mediernas vi och dom* (SOU 2006:21) är medier en maktfaktor som ska kontrollera makten men misslyckas själva med att granska den egna rollen för reproduktionen av orättvisor i samhället. Andra forskare har dessutom konstaterat att synen på medier som en neutral och intressefri organisation har kritiserats (Blomberg *et al*, 2004; SOU 2005:56). I en annan statlig utredning (SOU 2005:56) har författarna sett över de perspektiv som ger inblick i mediers funktion i relation till makt, hur mediernas roll och organisation påverkas och påverkar en viss social ordning. Deras motivering, med inslag av internationell forskning, visar på att massmediers information till allmänhet utgör en förmåga för att skapa och reproducera sociala sanningar som därmed får konkreta effekter i samhället. I utredningen har man även sett över två väsentliga och relevanta perspektiv i att undersöka mediers roll, dessa inkluderar den maktutövande aspekten och det faktum att medier är en maktfaktor i sig som har egen agenda och egna intressen. Det första perspektivet innebär att medier är ett medel i att skapa samförstånd och värdekonsensus av redan givna frågor och intressekonflikter, det gör att medier upprätthåller en maktbalans i samhället. Det andra perspektivet innebär att medier är sociala aktörer och en viktig maktfaktor i att skapa och förändra publikens möjligheter och utrymme att forma mångsidiga och oppositionella tolkningar. Dessutom lämnar medier tolkningsföreträde till främst politiskt och ekonomiskt betydande individer (SOU 2005:56). Fairclough (1995) hävdar att kopplingen mellan användning av språk och utövning av makt inte är tydligt för människor men efter noggrann undersökning anses det avgörande för maktens verkan. Exempelvis på det sätt en journalist och en politiker kommunicerar som innebär att den legitimerade journalisten, som en som talar för allmänheten, kan utmana politikern. Begreppet 'makt' har också ofta negativa associationer, det kan vara i kombination med andra ord som 'maktmissbruk', 'vanmakt' eller 'maktgalen'. Men begreppet makt behöver inte alltid associeras med något negativt, utan kan vara för ett hjälpande syfte. Enligt Skau (2007) sätter medier överlag en måltavla på professioner som innehar en viktig maktrull och har stor påverkan i människors liv. I alla interaktioner mellan klient och hjälpare återfinns även maktaspekten. Eftersom det sociala arbetet har en maktutövande position kan det innebära stora och omfattande intrång på människors privata liv, dessutom kan medier användas som ett hot mot socialarbetare.

Missnöjda klienter kan hota med att vända sig till medier för att få sin åsikt framförd, det är ett sätt för att få sin vilja fram och få sympati för sin situation. Det leder således till en opinionsbildning bland allmänheten om att socialtjänsten utför sina arbeten med grundlösa beslut och skräcken över vad det kan göra i ens liv, som med makt avlägsna ett barn från sin familj. Att bli en klient förutsätter ett möte mellan en grupp människor, d.v.s. professionella hjälpare, och skapa en relation mellan klient och hjälparen som i många fall även tillkallas för en maktapparat (Skau, 2007). Skau (2007) beskriver detta i sin bok *Mellan makt och hjälp: om det flertydiga förhållandet mellan klient och hjälpare*, bland annat skriver hon att vara en professionell hjälpare innebär två huvudsakliga saker. Det första går ut på att hjälparen med tillgång till resurser har en offentlig garanterad kompetens att erbjuda hjälp och det andra går ut på att klienten ska kunna ha tillit i att hjälparen kan sitt yrkesområde och känner till de lagar och bestämmelser som reglerar utövandet. Vidare menar Skau (2007) att socialarbetare bör tänka över sin yrkesroll och den makt de förfogar över, både i sin utövning och i relation till sina klienter för att till varje pris motverka maktmissbruk. Kunskap är också en maktfaktor som socialarbetaren kan ha över klienten, det kan handla om att klienten inte är insatt eller har kännedom om vilka insatser som finns och vilka krav som klienten måste uppfylla för att få tillgång till dessa insatser samt processen kring utredningen eller kunskap kring överklagandet över ett beslut. Även språk är en maktfaktor som gör sig gällande i socialarbetarens tolkningsföreträde över klienten samt socialarbetarens akademiska bakgrund som kan utgöra ett obalanserat maktförhållande med klient och hjälpare. Även om professionella hjälpare i vissa fall kan känna sig maktlösa i mötet med klienter återstår det faktumet att hjälparen ändå har mest makt (Skau, 2007).

2.4 Sammanfattning av kunskapsläget

Den aktuella forskningen inom området visar till stor del att mediers skildring av socialt arbete är negativt präglad. I såväl Sverige som andra delar av världen ställer sig många socialarbetare kritiska till mediers skildring av yrket. Vidare påpekas mediers brist på nyanserade och sakliga beskrivningar i nyhetsflödet och att medier saknar förståelse för rådande sociala problem. Ett ytterligare problemområde forskningen tar upp är att mediers skildring leder till att alltför många är rädda för att söka hjälp hos socialtjänsten eller lämna anmälan, t.ex. orosanmälan för barn som far illa. I samtliga forskningar har man kunnat konstatera hög svårighetsgrad för socialarbetare

att bemöta den konflikt- och osäkerhetspräglade relationen mellan medier och socialt arbete. Litteraturen har också påvisat att socialarbetare upplever att på grund av den maktpositionen medier förfogar över gör det ännu svårare att bemöta och motverka skildringen. Den tidigare forskningen har valts ut för att få en helhets bild av hur forskare ställer sig mot frågan om hur medier skildrar socialt arbete både internationellt och nationellt.

3. Metod

3.1 Forskningsdesign

Forskningsdesignen i denna studie är huvudsakligen en kvalitativ sådan, med avsikten att ta reda på svar på uppsatsens frågeställningar och dess syften. Bryman (2003, s.340) menar att kvalitativa studier bygger på en forskningsstrategi där tonvikten oftast ligger på ord än på kvantifiering vid insamling och analys av data. Kvalitativ forskning är således ofta induktiv, tolkande och konstruktionistiskt till sitt slag. Det teoretiska ramverket i studien utgörs av Norman Faircloughs kritiska diskursanalys, mer specifikt hans tredimensionella modell. I nästkommande avsnitt ska det redogöras för studiens vetenskapsteoretiska positionering.

3.2 Vetenskapsteoretiskt positionering

Den vetenskapsteoretiska positionen i studien härrör ur socialkonstruktionismen. I detta avsnitt kommer undertecknad att sammanfatta och sammankoppla socialkonstruktionismen och konkretisera varför dessa perspektiv är av relevans för den aktuella studien. Sedan för att analysera och diskutera kring den insamlade empirin och på så sätt skapa en förståelse för dess resultat. Härnedan följer innebörden av socialkonstruktionism och dess relevans för studien.

3.3 Socialkonstruktionism

Sedan 1960-talet har samhällsforskare bevittnat den gradvisa framväxten av antalet alternativa metoder för att studera människor som sociala individer, dessa metoder kombinerar 'kritisk psykologi', 'diskursiv psykologi', 'diskursanalys', 'dekonstruktion' samt 'poststrukturalism' och gemensamt refereras de till som socialkonstruktionism. Enligt Burr (2003) betraktas socialkonstruktionism som en teoretisk inriktning som mer eller mindre ligger till grund för alla ovan nämnda tillvägagångssätt, vilket har gemensamt att de erbjuder radikala och kritiska

infallsvinklar. Det saknas en enhetlig beskrivning av socialkonstruktionism, men det finns dock vissa gemensamma drag. Förespråkare av socialkonstruktionism insisterar på en kritisk hållning till s.k. förgivet-tagna sätt att förstå världen och oss själva. Burr (2003) menar att det uppmanar oss till att vara kritiska till tanken att våra föreställningar om världen oproblematiskt ger sin sanning utan förbehåll. Socialkonstruktionismen ifrågasätter därmed tanken att kunskap bygger på en objektiv syn på världen. Vidare uppmanar socialkonstruktionism oss till att vara misstänksamma mot våra föreställningar av hur världen verkar vara, och att de kategoriseringar som skapar våra föreställningar inte nödvändigtvis behöver vara slutgiltiga. Burr (2003) exemplifierar detta genom att hänvisa till begreppet kön. Det innebär att begreppet kön kan ha olika definitioner, och att det sociala könet inte alltid behöver tillhöra det biologiska könet. Förespråkare av socialkonstruktionism hävdar att på det sätt vi förstår världen, rådande kategoriseringar och användandet av olika koncept är historiskt och kulturellt orienterade. Vidare beskriver Burr (2003) att socialkonstruktionism utgår ifrån att all kunskap är konstruerad av oss själva och av omvärlden, genom vardaglig lingvistik och skapandet av kunskaper genom interaktion. Socialkonstruktionister menar att sociala problem förändras över tid och på det sätt vi människor därmed kommunicerar och agerar. I sitt verk har Burr (2003) återgett flertal exempel på sociala problem som inte för så länge sen ansågs vara ”personliga” och något den enskilde hade ensamt ansvar för. ’Barndom’, ’missbruk’, ’kriminalitet’, ’fattigdom’ m.m. är exempel på sådana företeelser i samhället där den tidigare rådande uppfattningen var att staten inte hade någon större skyldighet att vidta åtgärder. Burr (2003) påpekar att discipliner som psykologi och socialpsykologi inte längre kan vara inriktade på att upptäcka människors natur och sociala liv. Istället bör forskaren inrikta sin uppmärksamhet mot historiska studier av framväxten av nuvarande former av psykologiskt och socialt liv och till skapandet av sociala metoder. Socialkonstruktionism kritiserar alltså traditionell och konventionell psykologi för att anta en implicit eller explicit imperialism och kolonialism där västliga sätt att se på världen antas per automatik vara rättmätig och som man sedan försöker ålägga andra. Forskare inom socialkonstruktionism understryker att vi människor är födda i en värld där konceptuella ramar och kategoriseringar som råder i kulturen redan är pre-existerande. Det innebär att människors tankeställningar, kategoriseringar och åsikter tillhandahålls av det språk som används. Att studera språket är därmed viktigt i studier som teoretiskt positioneras i en

socialkonstruktionistisk tradition. Socialkonstruktionismens teorier och forskning kan användas för att utmana förtryckande, fördomsfulla praktiker och organisationer. Detta i syfte för att uppmärksamma sociala processer som bidrar till exkludering, klasskillnader och marginalisering, vilket gör en sådan position lämplig i denna studie då den syftar till att undersöka på vilka sätt medier skildrar socialt arbete och vilka maktstrukturer som kan lyftas fram. Inom diskursanalyser är därmed socialkonstruktionism en lämplig teori att tillämpa (Burr, 2003). Föreställningar om att teoretisera över samhället är definitionsmässigt modernt och har sin uppkomst i Europa och Nordamerika som under 1700-talet systematiskt exporterade ideologin vidare till andra delar av världen, och är det som vi idag kallar för moderniteten. Samhällen anses vara något annat än 'naturlig och/eller gudomlig ordning' (Andersen & Kaspersen, 2003), det är mänskliga konstruktioner såväl som politiska ideologier som formar samhällen. Det är alltså i det avseendet man övergår från absoluta sanningar, 'andliga subjekt' till det koncept som utgår från att alla människor och samhällen konstrueras ur historien och kulturen samt socioekonomiska faktorer.

Eftersom socialarbetare har en stödjande och vårdande inställning som förespråkar för social rättvisa kan professionen i vissa fall hamna i kläm. Det för att organisationer är etablerade primärt för att reproducera den existerande sociala ordningen, att förse lämpligt arbete för det sociala arbetets organisationer, att vidhålla dominant velfärdsideologier, att arbeta med förluster av kapitalistisk ekonomisk utveckling och hantering av konsekvenserna av sociala kriser (Davies & Leonard, 2004, s.xiii). Även här markerar författarna betydelsen av språket som en väsentlig roll för både metod och teori.

Socialkonstruktionismens teorier ligger till grund för studien och upplevs tillämpbar för att se över helheten av sociala ordningar och vad det innebär för det sociala arbetet som profession i ett kapitalistiskt samhälle. Eftersom studiens empiriska underlag består av insamling av tidningsartiklar som skildrar socialt arbete med byråkratisk och politisk betoning är det relevant att knyta ihop resultatet med socialkonstruktionismens helhetsteorier, för att besvara studiens frågeställningar. I nästkommande stycke ska det redogöras för hur Faircloughs tredimensionella modell kan användas som ett analysverktyg och utveckla innebörden av diskursanalys som metod och teori.

3.4 Analytisk ramverk – diskursanalys som teori och metod

Diskursteori är, enligt Winther Jørgensen & Phillips (2000), en förståelse av sociala ting som en diskursiv konstruktion, det innebär att de grundtankar som ingår i diskursteorin är att sociala fenomen inte är bestående såväl som definitioner av samhällen och identiteter. Diskursteori undersöker det sätt sociala praktiker systematiskt formar identiteter av ett subjekt och vidare objektifierar genom att artikulera samman en rad olika kontingentbeteckningselement som är tillgängliga i ett diskursivt fält (Howarth *et al*, 2000). Det innebär med andra ord att diskursteori undersöker hur sociala praktiker identifierar och kopplar samman olika begrepp och samlingsnamn som finns inom en diskursordning. Enligt Howarth *et al* (2000) vidmakthåller diskursteori den ultimata beredskapen för all social identitet samtidigt som den erkänner att delvisa fixeringar av mening både är möjliga och nödvändiga. Det betyder att diskursteori antar en position som utgår från att definiera sociala identiteter och hur den formas utifrån texter. Vid användandet av diskursanalys, oberoende på form av angreppssätt, är det viktigt att inte avvika från den teoretiska och metodologiska grunden som diskursanalysen vilar på då det är ett s.k. paketlösning. Det är därav viktigt att acceptera de huvudsakliga filosofiska villkoren för att kunna använda diskursanalys som metod för att analysera en studies empiriska material (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Det krävs således en insikt i dessa premisser som inkluderar de filosofiska, teoretiska och metodologiska skillnaderna och likheterna mellan det angreppssätt man väljer att tillämpa för att undersöka sin empiri (ibid, s.10). Dessa premisser vilar på socialkonstruktionistisk grund.

Begreppet diskurs är mångtydig och beroende på vilken filosofisk utgångspunkt man utgår från kan begreppet skilja sig definitionsmässigt. Bergström & Boréus (2012) konstaterar att det finns olika definitioner av begreppet diskurs och dessa inkluderar både en snäv och en vid definition. Författarna skriver att en snäv definition av diskurs omfattar enbart tal och skrift utan att redogöra för den kontext det befinner sig i. En vid definition innebär att diskurser förstås i en kontext och att det finns en tanke om att diskurser påverkas av och påverkar den sociala kontexten som diskursen är en del av, vilket används i befintlig studie då definitionen ofta används inom kritisk diskursanalys. Själva begreppet ”diskurs” rymmer idén om att språk är strukturerat i olika mönster och att våra utsagor och samtal följer när vi agerar inom olika sociala

domäner. Winther Jorgesen & Phillips påstår att "... en diskurs är ett bestämt sätt att tala om och förstå världen..." (2000, s.7). Bergström och Boréus (2012) beskriver diskursanalys som ett verktyg i analyser av samhällsfenomen och som fokuserar på språk samt språkanvändning. Vidare skriver Bergström & Boréus (2012) att diskursanalys lägger mindre tonvikt på relationen mellan individer och mer tonvikt på diskursiva relationer. Det innebär att undersöka språkliga uttryck och på vilka sätt det går att använda språket som i sin tur sätter gränser för hur vi handlar och kommunicerar. Kritisk diskursanalys kan därmed visa på olika maktordningar. Tidigare har undertecknad konstaterat att det finns olika angreppssätt inom diskursanalysen varav en av dem utgår från Norman Faircloughs teorier. Detta angreppssätt kallas för kritisk diskursanalys. Den kritiska diskursanalysen ställer upp teorier och metoder för att teoretiskt konkretisera och empiriskt undersöka relationerna mellan diskursiv praktik, social och kulturell process i diverse sammanhang. Den grundläggande motiveringen till kritisk samhällsvetenskap och kritisk diskursanalys är att medvetenhetsgöra för vad diskurs är, hur det har tillkommit och vad det kan bli, baserat på vilka individer som kan förändra och omskapa dess liv (Chouliaraki & Fairclough, 1999). Faircloughs kritiska diskursanalys tillåter forskaren att inta en samhällskritisk position för att belysa dolda maktstrukturer (Bergström & Boréus, 2012). Kritisk diskursanalys är tillämpbar för denna studie då undertecknad har valt att undersöka diskurser om socialtjänsten i en samhällelig kontext. Fairclough (1995) menar att analyser av språket i medier kan ha omfattande betydelser i att synliggöra processer av social, kulturell utveckling samt förändringar i maktförhållanden. Med utgångspunkt i detta argument lämpar sig Faircloughs metod för att uppnå studiens syfte, vilket har sin grund i att kritiskt undersöka olika diskurser i medier. Winther Jørgensen & Phillips (2000) beskriver en grundläggande utgångspunkt i Faircloughs kritiska diskursanalys och det är att en diskurs är konstituerad d.v.s. skapad i en social och historisk kontext. Diskurs är även konstituerande, d.v.s. att diskursen skapar den sociala verkligheten.

Centralt i Faircloughs perspektiv är att diskurs är en viktig form av social praktik. Den reproducerar, konstruerar och förändrar kunskap samt identiteter och sociala relationer, som exempelvis olika maktrelationer. Fairclough beskriver social struktur som sociala relationer i samhället i sin helhet och i bestämda institutioner (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Fairclough har ställt upp en tredimensionell modell för

att analysera diskurser som social praktik, vilket ligger till grund för vald metod i studien. Den kritiska diskursanalysen innehåller olika begrepp som länkas samman i en komplex tredimensionell modell. Dimensionerna inkluderar textdimension, diskursiv praktikdimension och social praktikdimension. Alla tre dimensioner dras in i en konkret analys av kommunikativ händelse, det innebär att man analyserar; 1) textens egenskaper, 2) produktions- kommunikationsprocesser som är förbundna med texten, 3) den breda sociala praktiken (Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s.74).

Textdimension

För att undersöka hur texter förverkligas textuellt krävs det en detaljerad analys av textens egenskaper. Analysen lägger fokus på textens drag som grammatik, vokabulär och kontext mellan olika satser, som i sin tur skapar diskurser (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Vidare skriver Winther Jørgensen & Phillips (2000) att satserna eller meningarna kan analyseras med hjälp av grammatiska element; *transitivitet* och *modalitet*. Vid analys av *transitivitet* undersöker forskaren hur händelser och processer förbinds med subjekt och objekt. Detta för att kunna klarlägga de ideologiska konsekvenser som framställningsformer kan ha (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Med ideologiska konsekvenser avser det att teoretiskt se över lingvistiska drag i en mening, som ordval eller meningsuppbyggnad. Inom dessa händelser och processer kan ett fenomen fråntas dess agent. Bergström & Boréus (2012) klargör detta genom att tydliggöra hur ett fenomen utan dess agent förklaras som en händelse som har skett utom mänsklig kontroll. Detta kan förklaras olika påståenden; exempelvis i satsen ”nio av tio socialarbetare känner ökad stress” uppenbarar sig inte någon ansvarig aktör, d.v.s. vad som har lett till att socialarbetare känner ökat press. I satsen ”socialarbetare känner ökat press till följd av tuff arbetsbelastning” uppenbarar sig däremot agenten i arbetsförhållandet. *Modalitet* fokuserar på textförfattarens/talarens grad av affinitet (instämmande) i ett påstående. Ett slags *modalitet* betecknas även som en form av sanning, det innebär att textförfattaren/talaren instämmer helt i sitt påstående och framträder som en sanning. Det kan exemplifieras med påståendet; ”jag tycker att flera socialarbetare är duktiga” eller ”socialarbetare är duktiga”, där det förstnämnda kopplar samman påståendet med textförfattaren/talaren.

Diskursiv praktikdimension

Vid analyser av den diskursiva praktiken ligger fokus på hur texter är producerade och hur den konsumeras. Dessutom undersöker analyser av diskursiv praktik på hur textförfattare bygger sina påståenden på redan existerande diskurser och genrer för att skapa en ny text (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). En genre, enligt Winther Jørgensen & Phillips (2000), är ett språkbruk som är förbundet med och konstitueras av en viss social praktik. Inom denna sociala praktik finns ett antal diskurstyper av olika diskurser och genrer som används på ett bestämt sätt. En diskursordning skapas av helheten av dessa diskurstyper som finns inom en social praktik (ibid. s.73). Om språkbrukaren använder sig av tillgängliga diskurser och genrer leder det till en reproduktion av redan existerande diskursordningar. Om språkbrukaren däremot använder de tillgängliga diskurserna och genrerna på ett nytt sätt kan diskursordningen omskapas. För att kunna avgöra och identifiera vilka redan existerande diskurser och genrer en text bygger på undersöks *interdiskursivitet* i analysen (ibid. s.86). Hög *interdiskursivitet* tyder på att texten innehåller och bygger på existerande diskurser och genrer medan låg *interdiskursivitet* visar på motsatsen. Låg *interdiskursivitet* tyder på en reproduktion av den rådande diskursordningen och utesluter en social förändring.

Social praktikdimension

Efter att en analys av text och diskursiv praktik har genomförts ska dessa sättas eller försöka förstås i ett större socialt sammanhang, det vill säga i den bredare sociala praktiken. Det är i analysen av förhållandet mellan diskursiv praktik och den breda sociala praktiken som undertecknad kan finna sina slutsatser. Emellertid går det att finna om den diskursiva praktiken bidrar till social förändring, alternativt om den bidrar till att reproducera den rådande diskursordningen för att vidmakthålla den rådande sociala ordningen. Vidare synliggör analysen av social praktik vilka sociala, politiska och ideologiska konsekvenser den diskursiva praktiken resulterar sig i. Dessutom synliggör analysen om den diskursiva praktiken förstärker eller döljer vissa maktförhållanden, eller om den motsätter maktpositioner genom att framställa sociala relationer och verkligheten på ett nytt sätt (Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s.90).

Genom en kritisk diskursanalys går det alltså att få ett helhetsperspektiv på diskurser om det sociala arbetet genom analys av mediala texter. Med resultatet av ett sådant helhetsperspektiv kan man sedan synliggöra rådande maktrelationer och sociala diskursordningar samt sociala konstruktioner som utkristalliserats i analysen av studiens insamlade data.

3.5 Urvalsförfarande

För att kunna besvara studiens frågeställningar har empirisk data insamlats i form av tidningsartiklar från två av de största svenska morgontidningarna; Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet. Valet baserar sig på att dessa genom sin omfattning och kapacitet är bland de främsta medieformerna i svensk massmedia, och som i hög grad nyttjas av stor del av befolkningen. Dagens Nyheter har över en halv miljon unika läsare per dag via nät- och papperstidning, medan Svenska Dagbladet har drygt 350 000. Undertecknad har valt dessa tidningar eftersom det är relevant att undersöka tidningar som når ut till majoriteten av befolkningen och därmed antas ha stor påverkan på människors verklighetsuppfattning. Den ursprungliga sökningen av lämpliga artiklar för studien resulterade i 661 artiklar i Dagens Nyheter och 426 artiklar i Svenska Dagbladet. Därefter sällades artiklar bort som förvisso skrev om det sociala arbetet men visade sig sakna relevans för denna studies syfte eftersom avsändaren inte rapporterade direkt om socialt arbete utan beskrev det som en bisats. Därefter gjordes en andra sällning där de flesta krönikor, debattartiklar och insändare togs bort, eftersom artiklarna inte haft för avsikt att presentera faktiska händelser. Vissa debattartiklar har dock tagits med i analysen för att artiklarna utgår från socialarbetares perspektiv, och det är viktigt ha med i analysen då undertecknad har som mål att undersöka hur socialarbetare själva upplever yrket. Det slutgiltiga materialet består av 15 artiklar från Dagens Nyheter och 16 från Svenska Dagbladet. För att urskilja adekvat empirisk data har undertecknad i exempelvis databasen Mediarkivet haft olika sökord som ”socialt arbete”, ”makt”, ”sociala problem”, ”socialarbetare”, ”politik”, ”klasskillnader”, ”socialtjänst” för att ytterligare ringa in den empiriska insamlingen. De slutgiltiga artiklarna var publicerade under tidsperioden 2007-01-01 till 2017-10-08. Den empiriska insamlingen ska kunna ge en översikt av mediernas skildring av det sociala arbetet.

3.6 Tillvägagångsätt datainsamling

Kvalitativ forskning har ofta målinriktade urval som i huvudsak handlar om att välja ut olika komponenter, som bl.a. individer, organisationer och dokument med direkt hänvisning till de forskningsfrågor som ska avhandlas (Bryman, 2003). Det kan emellertid vara svårt att definiera exakt vad kvalitativ forskning innebär då många forskare är eniga om att det finns flera angreppssätt som gör att forskningen kan se olika ut beroende på vad man forskar om. Det gör att samma metod som även kan stå till grund för empiriskt material kan analyseras eller bearbetas på olika sätt (Ahrne & Svensson, 2015). Särskilt viktigt är textanalys inom diskursanalys, som primärt använder sig av texter för sin analys. Metoder för att hitta empiriskt material i en diskursanalys handlar t.ex. om att hitta relevanta tidningsartiklar för att utgöra grunden för sin analys. Vilket material som är av relevans för studien hänger på flera överväganden kring forskningsfrågan, tiden en har till sitt förfogande, om intresset ligger i konsumenterna av texten eller inte samt materialets tillgänglighet (ibid, s.171). Efter insamling av empiri lästes artiklarna noggrant och vid flera tillfällen. Därefter valdes viktiga och informativa citat ut för att sedan kunna analyseras utifrån den tredimensionella modellen. De citat som ligger till grund i analysen har alltså valts ut noggrant och utifrån vilken diskurs den tillhör.

3.7 Dataanalys

För att analysera det empiriska underlaget kommer att socialkonstruktionismens teorier att införlivas i samband med den analytiska forskningsmetoden kritisk diskursanalys. Med hjälp av en kvalitativ innehållsanalys kan studien mynna ut i upptäckten av dolda budskap och förklaringar, ökad kunskap kring analys av texter och tillämpningen av analys för vald forskningsfråga (Bryman, 2003). Vikten av empiriskt material är för alla forskningsmetoder det fundamentala och bör väljas ut noggrant med direkt hänvisning till det egna forskningsområdet (Ahrne & Svensson, 2015). Under analysprocessen framträdde fyra förekommande diskurser som analysen utgörs av. De diskurserna namngavs som kritik mot socialtjänsten, socialtjänstens byråkrati, arbetsmiljön på socialkontoren och progressiva yrkesområden. Dessa diskurser valdes ut efter noggrann läsning av den insamlade datamaterial. Materialet har tolkats och analyserats med socialkonstruktionism och diskursteori. Undertecknad vill få djupare förståelse för mediernas skildring av socialt arbete och kring konstruktioner i artiklarna. Materialet har även arbetats systematiskt och pendlat

mellan helhet och delar för att ökad förståelse. Under studiens gång utgick undertecknad från en induktiv och tolkande synsätt, vilket innebär att en pendling mellan teori och empiri. Det teoretiska ramverket och studiens empiri har således fungerat som ett stöd i utformningen av de diskurser som berörs i studiens analys och resultat. I föregående stycke har undertecknad förklarat närmre kring hur det empiriska materialet har samlats in.

3.8 Etiska överväganden

Bryman (2003) skriver att de grundläggande etiska frågorna rör frivillighet, integritet, konfidentialitet och anonymitet. Dessa bör tillämpas på alla undersökningar till en viss mån, alltså beroende på forskningsdesign. Studiens empiri består av offentliga texter som är tillgängligt för allmänheten. Etiska överväganden behöver därmed inte nödvändigtvis ålägga fokus på annat än utöver att återge texten på värdigt och tillförlitligt sätt samt ange korrekt källhänvisning. Undertecknad har avsiktligt utelämnat artikelförfattarnas namn för att undvika att peka ut enskilda journalister eller debattörer. Vikten av rättcitering och rätt hänvisning till korrekt tidning har varit central i analysen, detta för att underlätta för läsaren att hitta rätt artikel till rätt citat. Internet och nya medier har skapat nya forum för åsiktsutbyte, även om de etiska principerna alltid ska tas i beaktande. Min ambition föreligger också i att vara kritisk och reflekterande gentemot empiriska underlaget, för att undvika felaktiga beskrivningar och föreställningar om urvalet samt problematisera och konkretisera de konstruktioner som synliggörs ur empirin.

4. Analys av empirin

I kommande avsnitt skall analysen av det empiriska materialet redovisas. Avsnittet inleds först med en kort beskrivning och analys av valt material i enlighet med Norman Faircloughs tredimensionella modell; textdimensionen, den diskursiva praktik dimensionen och den sociala praktik dimensionen. Sedan följer textdimensionens analys av de fyra mest förekommande diskurserna, vilket besvarar studiens tredje frågeställning. I nästa avsnitt undersöker undertecknad de diskurser som framträtt i analysen, vilket besvarar studiens första frågeställning. Slutligen ska undertecknad synliggöra maktstrukturer i diskurserna om socialt arbete för att besvara studiens andra och fjärde frågeställning.

4.1 Presentation av empirin

Studiens material består av 15 artiklar från Dagens Nyheter och 16 artiklar från Svenska Dagbladet. Samtliga artiklar är publicerade under tidsperioden 2007-01-01 till 2017-10-08. Materialet är uppdelat utifrån fyra teman som talar om konstruktioner av socialt arbete i helhet och dess socialförvaltningar. Dessa diskurser har framträtt som dominerande under analysens gång.

- Kritik mot socialtjänsten
- Socialtjänstens byråkrati
- Arbetsmiljön på socialkontoren
- Progressiva yrkesområden

4.2 Textdimension

Analys av texters egenskaper i textdimensionens analyser har i avsikt att framlägga hur diskurser förverkligas textuellt (Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s.87). Härnedan redogörs för studiens analys av texternas egenskaper utifrån de fyra diskurserna ovan. Dessa har valts ut i syfte att synliggöra på vilka sätt diskurser om socialtjänsten konstrueras.

Kritik mot socialtjänsten

I detta avsnitt ska en textanalys genomföras med hjälp av utvalda citat ur artiklarna, där diskurser som kritiserar socialtjänsten synliggörs. Undertecknad ska i synnerhet analysera artiklar som kritiserar socialtjänsten och undersöka vilka diskurser som kan lyftas fram. De citat som lyfts upp i detta avsnitt har utgivits av mediernas aktörer, d.v.s. journalister och skribenter, detta för att få en överblick över externa aktörers uppfattning om socialtjänsten.

Ny hård kritik riktas mot skolan och socialtjänsten för hanteringen av fallet med den döda 8-åringen i Karlskrona. Verksamheterna har varken följt sina befintliga rutiner eller uppdaterat dem på rätt sätt, lyder slutsatserna i en extern utredning. (Svenska Dagbladet, 2014-07-01)

SVT:s Uppdrag granskning berättar om en socialtjänst som får larm från skolan, grannar och polis – men som inte hjälper flickan. (Svenska Dagbladet, 2007-04-12)

En kvinna som har misshandlats av sin förre man måste avbryta sina studier, eftersom Gävle kommun inte vill ställa upp med skyddat boende. (Dagens Nyheter, 2010-08-30)

Före insatsen ska boendestödjarna, enligt anmälan, ha fått information om att handläggare tidigare gjort hembesök i lägenheten och att socialtjänsten haft kontakt med familjen under flera år. (Svenska Dagbladet, 2014-11-06)

Mediers framställning av den diskursiva ordningen gällande kritik mot socialtjänsten synliggörs i ovanstående citat som har valts ut. I det förstnämnda citatet talar avsändaren om hur socialtjänsten har brustit i stödet för barnet i fråga. Avsändaren skriver kring de problemområden som bör ses över som exempelvis bättre kommunikation mellan skola och socialtjänst samt socialarbetares bättre hantering av ärenden. Det förstnämnda citatet kan kopplas till två teman: negligerat socialtjänst och brister i bedömningen, vilket är en koppling som kan låta negativ för läsaren. Med hjälp av begreppet *modalitet* kan en sanning frambringas i citatet, denna sanning talar om att socialtjänsten gör ett otillräckligt arbete för att skydda barn. *Modaliteten* av citatet är även kategorisk, det innebär att det innehåller en rad olika okvalificerade påståenden (Chouliaraki & Fairclough, 1999). Exempelvis att socialtjänsten inte har tagit hänsyn till rådande riktlinjer och istället utvecklat egna, detta argument har ingen direkt källa utan påstås av avsändaren. Dessutom visar citatet på hög affinitet då avsändaren instämmer helt med sina påståenden. Det första citatet skulle kunna

tematiseras enligt följande: kritik mot myndigheter – upphov till extern utredning – bristfälliga riktlinjer. I det andra citatet hävdas återigen att socialtjänsten har brustit i arbetet men denna gång har den ansvariga socialarbetaren fått utrymme att uttrycka sig gällande frågan. Det aktuella temat här blir: att socialtjänsten är medveten om dess felaktigheter. För läsaren innebär det en positiv eller neutral koppling då det skapar en viss förtroende för förändring även om texten i stora drag beskriver en socialtjänst som inte har arbetat exemplariskt. Det finns en spänning i *modaliteten* i det andra citatet exempelvis kring avsändarens engagemang till de påståenden som presenteras (Chouliaraki & Fairclough, 1999). Det innebär att mycket framstår som simpel och vedertagen fakta, som exempelvis att socialtjänsten vid flera tillfällen har brustit i arbetet, utan någon vidare redogörelse. Det andra citatet skulle kunna tematiseras enligt följande: ej lyhörd socialtjänst – osäkerhet bland allmänhet – oro.

Socialtjänsten kritiserar för att återigen inte kunnat stå till tjänst för den behövande, som det redogörs för i det tredje citatet. Här ges ingen djupare förklaring för de påståenden som presenteras och dess *modalitet* visar därmed på hög affinitet. Läsaren får inblick i situationen helt från textförfattarens källa som i sin tur skapar en negativ koppling till socialtjänsten. Utifrån *transitivitet* går det att finna i det tredje citatet att olika händelser och processer har förbundits med dess subjekt och objekt, exempelvis att socialtjänsten inte dels har kunnat hjälpa den behövande utifrån egna resurser och dels inte kunnat bidra med andra externa insatser som att vägleda den behövande till rätt sorts hjälp. *Modalitet* i det tredje citatet visar på hög affinitet. Citatet tyder på en passiv form då agenten, den ansvariga, inte har medverkat i den diskursiva ordningen. Det tredje citatet skulle kunna tematiseras enligt följande: ohjälpsam socialtjänst – rädsla – misshandlad kvinna. Temat här skapar återigen en negativ koppling då textförfattaren utgår helt eller delvis från sin egen källa och det ges ingen utrymme för läsaren att få inblick i socialtjänstens egen bedömning kring situationen. I det fjärde citatet kritiserar socialtjänsten för att inte har inlett tillräckligt med insatser.

Modaliteten i citatet visar på hög affinitet och presenterade påståenden framstår som en sanning, det redogörs för i exempelvis påståendet som talar om hur trots att socialtjänsten varit underrättad om problemet har inga insatser inletts. Utifrån *transitivitet* kan citatet visa på hur påståenden framförs utan vidare redogörelse för bakomliggande orsaker. Det fjärde citatet skulle kunna tematiseras enligt följande: menlig familjeförhållanden – otillräckliga insatser – misskött socialtjänst. Aktörerna i samtliga citat talar om hur socialtjänstens bristande arbete har inverkan i människors

liv och på vilka sätt det har lett till negativa påföljder. *Modaliteten* i diskursen om kritik mot socialtjänsten visar på hög affinitet, då det går att delvis finna i texterna hur avsändaren instämmer med sitt påstående och framställs som en sanning, detta tydliggörs i t.ex. satsen som talar om hur socialtjänsten brustit i att hjälpa 10-åriga flickan. Individerna i texterna talar om hur socialtjänsten misslyckat med att hjälpa eller inlett med felaktiga insatser. Detta argument får medhåll av Anderssons & Lundströms (2004) studie som visar att medier framställer socialarbetare som bl.a. okunniga, empatilösa, oprofessionella m.m., vilket resulterar sig i ett dominerande mönster i mediernas framställning av diskursen om kritik mot socialtjänsten. I de utvalda citaten, förutom i det andra citatet, finns det anledning till att tro att avsändaren antingen har valt att avstå från att ta med socialarbetares åsikter eller så har socialtjänsten själva valt att avstå från att kommentera. Att dock inte få med socialarbetares perspektiv kan resultera sig att avsändaren skapar egna tolkningar om hur arbetet har gått tillväga, vilket i sin tur kan skapa en skev bild av händelseförloppet. I enlighet med Winther Jørgensen & Phillips (2000) får diskursens konstruktion av både sociala relationer och kunskaps- och betydelsesystem konsekvenser i om med vilken *modalitet* som väljs av avsändaren. Detta argument kan tillämpas i denna studies analys då citaten utesluter socialarbetare som agent och dess utsaga.

I kommande avsnitt ska en textanalys genomföras av utvalda citat som utgår från aktörer som bestraffats av socialtjänstens insatser. Citaten som har valts ut är tagna från krönikor som skildrar socialtjänsten som en myndighet som misslyckas med arbetet.

Tänk dig att socialnämnden bestämt sig för att du av någon anledning är en dålig förälder. (---) Du vet att du kan ta hand om ditt barn och som tur är håller domstolen med dig. Den (domstol, undertecknads beskrivning) meddelar att socialnämnden har fel. Istället för att erkänna sitt misstag tar kommunpolitikerna i nämnden ett nytt beslut om omhändertagande innan ni hinner återförenas.

(Dagens Nyheter, 2015-10-23)

I princip alla barn tycks avsky sin handläggare. (---) Enligt min mening är schabblet och maktmissbruket den praktiska konsekvensen av ett system med en bristande kompetens hos en del handläggare, en stark koncentration av makten till handläggaren, en luddig socialtjänstlag och sedan en icke fungerande tillsyn av hela klabbet. (Dagens Nyheter, 2016-09-16)

Orsaken till Jonas självmordsförsök är att han samma dag ska hämtas av socialtjänsten i Östersund och föras till ett så kallat hvb-hem, hem för vård och boende, 50 mil från hemorten. (Dagens Nyheter, 2009-09-29)

Det allvarligaste felet med socialtjänstens utredningar är att de är så subjektiva, man tolkar allt utifrån en förutfattad mening om bristande föräldraförmåga, sa Riksföreningen autisms ordförande, läkaren Eva Nordin-Olson, i en intervju på *Insidan* i förra veckan. (Dagens Nyheter, 2009-10-09)

Den framträdande diskursen utifrån dessa citat är att socialarbetare inte klarar av sitt arbete enligt avsändaren eftersom citaten talar om socialtjänsten som en otillräcklig myndighet. Utsagan i samtliga citat utgår helt från textförfattarens källa vilket återigen skapar en negativ koppling till socialtjänsten. Temat som gör sig aktuell i citaten kan kopplas med: avsky för socialsekreterare och att socialtjänsten är inkompetent. Enligt den kritiska diskursanalysen och socialkonstruktionistiska teorien kan texter förstås på många olika sätt då det inte alltid finns en enda förklaring (Chourliaraki & Fairclough, 1999; Burr, 2003), det innebär att en text kan ha många olika tolkningar. Detta gör att de tolkningar som presenteras i detta avsnitt kan tolkas ytterligare på ett annat sätt av någon annan. I det första citatet beskrivs socialtjänsten som en nästan skadlig verksamhet, denna slutsats kan dras från exempelvis satsen som talar om att allmänheten måste ha tillit för sociala myndigheter att respektera domstolars beslut. *Modaliteten* i citatet visar på hög affinitet eftersom de påstående som presenterats framstår som sanning och avsändaren instämmer helt med sina påstående. Exempelvis i satsen där avsändaren talar om att socialnämnder sätter sig över rättsystemet, är *modaliteten* tydlig. Det är ett antagande som presenterats av avsändaren och kan i sin form av *modalitet* framstå som en sanning (Winther Jørgensen & Phillips, 2000; Fairclough, 1995, 1992). Det första citatet skulle kunna tematiseras enligt följande: otydliga beslut – negligerat auktoritet – oroliga föräldrar. Det andra citatet tar upp en förälders perspektiv på socialtjänsten och dess insatser. I exempelvis satsen som beskriver hur socialtjänsten trots ringa underlag kan omhänderta ett barn, *modaliteten* i citatet har därmed hög affinitet. Avsändaren instämmer helt med sina påstående och de påstående som presenteras antas vara en form av sanning. Texten föreligger i att uppmana allmänhet att inte fullt ut lita på socialtjänsten, och att i vissa fall ta saken i egna händer. Det skapar en otrygg och opålitlig miljö kring sociala myndigheter i överlag som kan antas att allmänhet

förutser. Det andra citatet skulle kunna tematiseras enligt följande: maktmissbruk –
vanvård av lagar – misstro. Följande tema gör sig aktuell i om med att utsagan utgås
helt från textförfattarens perspektiv och ger socialtjänsten en negativ klang. I det
tredje citatet rapporterar avsändaren om hur socialtjänsten inte tog hänsyn till en
klients ohälsa och skulden för dennes död åläggs socialtjänsten. Utifrån *transitivitet*
går det att markera att citatet har en passiv form då de effekter eller orsaker som
rättfärdigar socialtjänstens insatser utelämnas delvis. Avsändaren har dock i viss mån
tagit med socialtjänstens perspektiv på händelsen. Det tredje citatet skulle kunna
tematiseras enligt följande: skuldbeläggande – psykisk ohälsa – utebliven insats. Även
här avger temat en negativ koppling till socialtjänsten, vilket får läsaren att tro att det
som skrivs är helt sanningsenlig. I det fjärde citatet beskriver avsändaren vad det
övergripande problemet med socialtjänsten är, och det inkluderar i huvudsak
socialarbetares okunskap av yrket. *Modaliteten* visar därmed på hög affinitet och
avsändaren instämmer alltså helt med sina påståenden. Utifrån *transitivitet* distanserar
avsändaren sig från agenten och utesluter hur händelser och processer
sammankopplas som leder till en viss slutsats (Winther Jørgensen & Phillips, 2000).
Det fjärde citatet skulle kunna tematiseras enligt följande: bristfällig socialtjänst –
missnöje – fördomar. Precis som temat anger skapar texten fördomar om
socialtjänsten som kan accepteras av läsaren, det saknas adekvat förklaring till
påståendet och det som skrivs påstås vara sanningen. Här utgår avsändaren från
subjektet av händelsen snarare än objektet, vilket visar sig i samtliga citat. Dessa
utvalda diskurser inkluderar bristande resurser, diffusa lagar och socialtjänstens
misslyckande med handlingsutrymmet. Det är även dessa diskurser som därmed
erhåller en dominerande fokus i texterna. Socialtjänsten karakteriseras exempelvis
genom socialarbetares egen tolkning av ärendet i samband med obefogade insatser.
De slutsatser som tillkom efter analys av detta avsnitt är att när socialtjänsten skildras
av medier saknas det mer än ofta ett helhetsperspektiv och det skapar utrymme för
egen tolkning av läsaren. Det i sin tur skapar en diskursordning om socialtjänsten som
nödvändigtvis inte behöver stämma överens med verkligheten.

Socialtjänstens byråkrati

I detta avsnitt ska en textanalys genomföras med hjälp av utvalda citat ur artiklarna,
där diskurser om socialtjänstens byråkrati synliggörs. Undertecknad ska i synnerhet

analysera artiklar som skildrar den byråkratiska aspekten av socialt arbete och vilka diskurser som kan lyftas fram.

Socialtjänstens grunduppdrag är hotat om man ständigt får ansvar för fler områden för att klara välfärden (Svenska Dagbladet, 2015-04-26)

Problemet är att över detta arbete svävar en budget som vi ska hålla oss till, vilket påverkar vårt arbete långt mer än vad man kan tro. (Dagen Nyheter, 2013-03-21)

De dubbla budskap som lagstiftningen skickar påverkar också professionen. (Svenska Dagbladet, 2016-12-20)

Det stora problemet är socialtjänstens bristande kompetensförsörjning. (Svenska Dagbladet, 2016-03-28)

Dessa citat synliggör mediernas skildring av socialarbetarens perspektiv på den diskursiva ordningen kring socialtjänsten och hur den yrkesverksamma upplever det egna yrket. Här kopplar avsändaren det underliggande temat ”bristfälliga resurser” med andra problemområden, t.ex. brister i utredningar till följd av den organisatoriska strukturen som motverkar socialarbetarens syfte att främja välfärdens motgångar, som fattigdom och arbetslöshet för att nämna några. I det första citatet uppmanar avsändaren med stöd av socialarbetarens synpunkter på vilka sätt det brister i arbetet och på vilka sätt det kan tänkas åtgärdas, exempelvis genom att avlasta det administrativa arbetet så att socialarbetare har mer tid att arbeta professionellt och kunna involvera sig mer i ärenden. Den sortens diskursiv ordning uppvisas i samtliga citat. Avsändaren beskriver hur det sociala arbetet kan förbättras och vad socialarbetare själva tycker ska åtgärdas. Dessa utvalda citat visar alltså på diskurser som fokuserar på socialarbetarens missnöje och att den främsta orsaken är just otillräckliga resurser, i både insatser och i kompetensförsörjning. Ovan nämnda citat kan analyseras med hjälp av Faircloughs tredimensionella modell, huvudsakligen med stöd av begreppet *interdiskursivitet* som innebär en sammansättning av olika bestående diskurser inom och mellan olika diskursordningar (Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s.77). Trots att begreppet används huvudsakligen i den diskursiva praktikdimensionen är det värt att poängtera hur uppbyggnaden av artiklarna förutsätter en koppling mellan olika diskurser. Det innebär att redan existerande diskurser kan hjälpa till att reproducera nya diskurser. Detta synliggörs i nämnda citat

som kombinerar diskurser om socialtjänstens resurser med diskurser om socialtjänstens bristfälliga arbete för att sedan skapa nya former av diskurser som dominerar diskursordningen, som i sin tur producerar diskurser om kritik mot staten. Exempelvis i det tredje citatet skapas diskursen om en vacklande socialtjänst med diskursen om statens budget för sociala myndigheter. De utvalda citaten skulle kunna tematiseras enligt följande: otillfredsställande myndigheter – bättre förutsättningar. Temat i citaten kan utge en positiv eller neutral koppling, och det är enligt min mening till följd av att även om textförfattaren påpekar brister ger det utrymme för förändring. Vidare kan citaten analyseras utifrån begreppet *modalitet* som innebär en form av sanning (Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s.87). Avsändarens grad av instämmande med deras påståenden visar på hög affinitet, vilket tydliggörs i framförallt i det sistnämnda citatet. Det ges ringa utrymme för vidare tolkning utan påståenden kring brister i socialtjänstens byråkrati framställs som något absolut och sanningsenligt. Att diskursordningen ser ut på detta sätt förklarar t.ex. forskarna Novak & Jones (1993) i sin studie som visar hur socialarbetare känner ökad stress för ökade arbetsuppgifter och den bristfälliga ökningen av resurser för socialtjänsten att bemöta samhällets behov. De slutsatser som tillkom då gäller i högsta grad även idag, vilket de ovan nämnda citaten redogörs för. Enligt Zugazaga, m.fl. (2013) påverkas den byråkratiska aspekten av socialt arbete av mediernas ständiga kritik, det har framförallt synliggjorts i det sociala arbetets handlingsätt och yrkesutövning, och dessutom socialpolitiken om sociala tjänster, socialarbetare och dess klientel. Emellertid menar forskarna att mediepresentationen även har en inverkan på hur resurser prioriteras inom socialarbetare.

Det behövs mer resurser så att vi får tid att utreda, handlägga och jobba med förändringsarbete, utöva professionellt socialt arbete. (Dagens Nyheter, 2011-03-22)

DN har tidigare rapporterat om den stress och oro som många socialsekreterare upplever runt om i landet (---) Var tredje socialsekreterare i Stockholms stad anser att kommunen inte har möjlighet att leva upp till socialtjänst-lagens intentioner. (Dagens Nyheter, 2008-11-29)

Upplevelsen om ökad press om restriktivitet upplevs allmänt av de anställda inom socialtjänsten. (Svenska Dagbladet, 2012-07-15)

(---) låga status som socialsekreterarna har idag. (Svenska Dagbladet, 2008-11-28)

Ovan skrivna citat visar på ett mönster i materialet där socialtjänsten konstrueras som en myndighet som saknar förutsättningar från staten för att bedriva en hållbar verksamhet, i exempelvis det sistnämnda citatet visar starkt på att socialtjänsten ses på med låg prestige. Här talar socialarbetaren om vad som driver verksamheter i en ohållbar arbetssituation som enbart inte har inverkan i det sociala arbetet utan på samhället i stort. Individer som inte får behövliga insatser kan hamna i utanförskap, fattigdom och arbetslöshet, som är en del av det sociala arbetets mål att motverka. Vad dessa citat har gemensamt är att det avses för att informera allmänhet om vad som bedriver socialtjänsten och vad som kan vara problematiskt samt vad som därmed kan påverka tillgängliga insatser och resurser. Den gemensamma nämnaren i citaten är ökad stress hos socialarbetare till följd av otillräckliga resurser och det sociala arbetets tämligen låga status. Här blir begreppet *interdiskursivitet* åter tillämplig då olika diskursordningar, som diskurser om socialarbetares missnöje över bristfälliga resurser med diskurser om socialtjänstens byråkrati, sammankopplas för att skapa nya eller förändra redan givna diskurser, som exempelvis diskurser om förbättring av det sociala arbetet. Det innebär att dess *interdiskursivitet* är hög (Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s.77). Även begreppet *modalitet* är relevant till följd av avsändarens grad av instämmande med deras påståenden, exempelvis citaten som framställer om Dagens Nyheters tidigare reportage om socialarbetares upplevelser av yrket tydliggörs att avsändarens påståenden framträder som en sanning. Genom att använda formuleringar som inkluderar socialarbetares ökade arbetsuppgifter och bristande resurser tycks det vara sanningsenligt att socialarbetare saknar tillräcklig med resurser för att klara av arbetet samt upprätthålla humana arbetssituationer. Dessa utvalda citat skulle kunna tematiseras som föregående vilket tyder på ett starkt behov av bättre förutsättningar och mer kompetensförsörjning för samtliga socialsekreterare och intagna socionomstudenter. I enlighet med Cordobas (2017) studie om hur medier skildrar socialt arbete i Australien har dess resultat visat på att rapporteringar om socialt arbete tycks vara främst präglad av diskurser om social kontroll där fokus ligger på att socialarbetaren fungerar som ”en grindvakt”. Bl.a. har denna diskurs bidragit till den kritik som talar om det sociala arbetets bristande förmåga att skydda de mest utsatta i samhället. En sådan analys kan tillämpas på denna studies analys då de valda artiklarna tyder på att sådan diskurs också finns i svenska medier. Det uppenbarar sig även av de socialarbetare som

kommer till tals i artiklarna; att de tillgängliga resurserna inte tillräckligt för att bedriva arbetet.

Trots att det fanns dokumenterad oro kring barnen placerades de i ett familjehem i april. Dagen efter hoppade de ut genom fönstret på andra våningen och fördes till sjukhus med ambulans. (Svenska Dagbladet, 2007-08-19)

Socialtjänstens insatser sker många gånger i ett sent och akut skede, när problemen redan har vuxit sig mycket stora. (Svenska Dagbladet, 2014-05-16)

Det här är inte bara en fråga om omorganisationer, det handlar också om brist på resurser. (Svenska Dagbladet, 2015-02-11)

De stora bristerna inom socialtjänsten beror till stor del på hur tillsynen av verksamheten är organiserad. (Dagens Nyheter, 2009-02-02)

Socialtjänstlagen är också luddigt skriven. Det öppnar för godtycke. (Dagens Nyheter, 2016-09-16)

Det är tjänstemännens tolkningsutrymme och ”magkänsla” snarare än innehållet i anmälan till socialtjänsten som avgör om en utredning inleds och om barnet får stöd. (Svenska Dagbladet, 2009-12-28)

Dessa citat konstruerar socialtjänsten som den myndighet som saknar förutsättningarna för att upprätthålla välfärden, något som är tänkt att det sociala arbetet ska göra. Detta redogörs för i citatet som framställer om socialtjänsters bristande arbete beror till stor del på dess tillsyn. I artiklarna beskrivs socialtjänsten ofta som en myndighet som ständigt behöver övervakas i relation till resurser och insatser för att det ska fungera på den politiska nivån. Mer än sällan beskrivs socialtjänsten i relation till otillräcklig kompetens för att klara av arbetsuppgifterna. I detta fall tydliggörs det i citatet som beskriver att socialarbetare utgår i sin bedömning utifrån sin egen tolkning och ”magkänsla”, detta påvisas tydligt i retoriken vad som är ”bristfälligt” utan att djupgående beskriva vad som har lett till den slutsatsen. Genom att skildra socialtjänsten som den myndighet som ofta brister i arbetet och är i ständigt behov av extern undsättning, av både politiker och representanter från Socialstyrelsen, kan det resultera i en osäkerhet bland allmänhet om vad socialtjänsten faktiskt gör och förväntas göra. Det öppnar upp för olika tolkningar om vad det sociala arbetet bygger på. Medier och politiker kan kritisera arbetet utan att gå in på

djupet om vad som faktiskt leder till den kritiken vilket i stor del beror på brister i arbetet, istället läggs fokus på diskurser om bristfälliga socialtjänster. Här blir begreppet *transitivitet* relevant, även om den är relativt låg. Det första och andra citatet beskriver hur socialtjänstens insatser har skett i sent skede när olyckan redan har inträffat, och till skillnad från exempelvis det tredje och fjärde citatet visar det första och andra citatet upp en institutionell röst som är opersonlig och konservativ, och det skapar således en distans (Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s.89). I citaten som skildrar hur svenska socialtjänster saknar förutsättningarna för att kunna utföra ett bra arbete visar på en passiv form och utelämnar agenten. Sådan meningsfras fråntar agenten ansvaret genom att påtala effekterna utan att inkludera de handlingar och processer som ledde fram till den slutsatsen (ibid. s.87). Det är vanligt förekommande i artiklarna i denna del av analysen att avsändaren utgår framförallt från medias eller politikernas synsätt, vilket i sin tur leder till att skildringen blir vag och inte särskilt informativ. Det innebär att medias aktörer ges tolkningsföreträde och därigenom tystar socialarbetarens perspektiv. Enligt Winther Jørgensen & Phillips (2000) utformar massmedier ofta olika tolkningar som om de vore fakta, detta möjliggörs genom att använda kategoriska *modaliteter* och genom *modaliteter* som utgångspunkt för avsändarens egen tolkning och kunskap. Det innebär att de *modaliteter* som framförs av medier utgår från medier själva, tolkningsföreträdet tillgivs alltså sällan till de aktörer det faktiskt involverar. Dessa citat skulle kunna tematiseras enligt följande: avsaknad av resurser – mer tydliga lagar och riktlinjer.

Det redogörs för i denna del av analys att texterna representerar en framträdande diskurs. Denna består av lingvistiska drag och som konstruerar de sociala relationerna mellan socialtjänst och den politiska/mediale sfären på olika sätt. Den framträdande diskursen synliggör resursbristande socialtjänster. I den del där artiklarna utgår från socialarbetarens perspektiv framträder ytterligare en diskurs som framställer hur socialarbetare upplever det egna yrket, och en annan diskurs som inte utgår från socialarbetarna själva utan från medias och politikernas tolkningar och åsikter gällande det sociala arbetet.

Arbetsmiljön på socialkontoren

I detta avsnitt ska en textanalys genomföras med hjälp av utvalda citat ur artiklarna, där diskurser om socialtjänstens arbetsmiljö synliggörs. Undertecknad ska i synnerhet

analysera artiklar som skildrar arbetsmiljön på socialkontoren och vilka diskurser som kan lyftas fram.

Krisen innefattar bland annat socialsekreterare som upplever en för hög arbetsbelastning, långa utredningstider, nyanställda som blir utan introduktion och många som slutar. (Svenska Dagbladet, 2015-04-26)

Den tuffa situationen i socialtjänsten har lett till att socialsekreterare toppar sjukskrivningsstatistiken. (Svenska Dagbladet, 2017-03-09)

En förklaring till personalomsättning och brist på sökande är just arbetsförhållandena (---) (Dagens Nyheter, 2016-08-30)

Hög personalomsättning, brist på socialsekreterare och ökande arbetsbelastning är orsaker till att socialtjänsten i Stockholms stad – särskilt den del som arbetar med barn och unga – går på knäna. (Dagens Nyheter, 2016-02-08)

En framträdande diskurs om socialtjänstens arbetsmiljö är att den präglas av hög stress, hög arbetsbelastning och hög personalomsättning. Dessa tre orsaker framställs som grundläggande till den kärva arbetssituationen som råder på socialkontoren. Dessa citat är en del av de reportage där socialarbetares perspektiv belysts och där socialarbetare har bidragit med egna erfarenheter kring arbetet. Med hänvisning till Anderssons & Lundströms (2004) studie om socialarbetarens bidragande faktor till mediernas negativa skildring hamnar det i denna studie i kontrast med varandra. Under senare år, vilket samtliga artiklar påvisat, har alltför socialarbetare nått ut till medier med sin bild av hur arbetssituationen ser ut på socialkontoren. Socialtjänsten konstrueras som den myndighet inom offentlig sektor som mer än ofta måste prioritera bort resurser och insatser för att klara av arbetsuppgifterna, här talar man bland annat om den strama budgeten som socialarbetare måste förhålla sig till. Med hänvisning till citaten görs explicit ett konstaterande vilka typer av konflikter som socialtjänsten handskas med. I det första citatet och andra citatet framhävs den tuffa arbetssituationen som socialarbetare måste finna sig i, det underliggande mönstret i texterna är brist på resurser för att hantera den höga arbetsbelastningen och den stress som det medför. *Modaliteten* i de citaten visar på hög affinitet då socialarbetaren instämmer med deras påståenden, exempelvis i de satser som beskriver orsaker till den höga arbetsbelastningen och vilka åtgärder som kan tänkas vara en lösning.

Samtliga citat skulle kunna tematiseras enligt följande: arbetsmiljö – effektivitet. Denna typ av tematisering beskriver dessa utvalda citat där socialtjänstens arbetsförhållanden står i fokus i texterna. I det tredje och fjärde citatet belys just dessa åtgärder och citatens *interdiskursivitet* är därmed hög. Det innebär att diskurser om socialtjänstens arbetsmetoder har sammansatts med diskurser om socialtjänstens förbättringsmetoder.

Denna del av studiens analys tyder på att i artiklarna av externa aktörer påtalas sällan eller inget alls om socialtjänstens arbetsmiljö. Majoriteten av de utvalda artiklarna som skildrar socialarbetares arbetsmiljö är vanligen skrivna av interna aktörer inom det sociala arbetet. Den ansträngda arbetssituationen som socialarbetare upplever resulterar sig i andra uppkomna problem som sedan skildras av medier, exempelvis brister i hantering av ärenden och felaktiga insatser. Den analys som genomförts i att se över samband mellan diskursen om socialtjänstens byråkrati och diskursen om socialtjänstens arbetsmiljö har skildrats ytterst lite av medier. Det är oftast i de fall som socialarbetare kommer till tals som arbetssituationen tas upp till diskussion. I dessa fall där socialarbetares perspektiv tagits i beaktande har socialarbetare menat på att, i enlighet med Andersson & Lundström (2004), skildringen förs på ett mer konstruktivt och positivt sätt utan att socialarbetare ska vara rädda för att bli felciterade eller missförstådda. Andersson & Lundström (2004) menar att deras undersökning tyder på att mediernas skildring av det sociala arbetet medfört rädsla, misstro och skuldbeläggning bland socialarbetare och deras chefer såväl som mellan socialvården, allmänhet samt politiker. Vidare menar forskarna bland annat att socialarbetare som arbetar med barn och unga själva bidrar till en försämrad miljö genom att ge ohållbara löften kring arbetet och genom att inte tillmötesgå medier, vilket bidrar till att beskrivningarna av arbetet överlåts helt till medier.

I denna del av analys har socialtjänstens arbetssituation påtalats vid flera tillfällen, ofta i samband med att socialarbetaren själv talar om hur det är. Vid de gångarna har socialarbetaren en ambition att tala om för allmänhet och politiker vad som leder till att det t.ex. brister i utredningar som sedan täcks av medier i form av skandaler. Det kan emellertid vara av behov för socialarbetare att informera allmänheten om vad som försiggår på socialkontoren, vart i arbetet det brister samt hur det kan utvecklas för att

dels kunna skapa en bättre uppfattning om arbetet, och dels för allmänhet och politiker att ha förståelse och empati när det blir fel (Andersson & Lundström, 2004).

Progressiva yrkesområden

Härnedan ska en textanalys genomföras med hjälp av utvalda citat ur artiklarna, där diskurser om socialtjänstens progressiva yrkesområden synliggörs. Undertecknad ska i synnerhet analysera artiklar som skildrar utvecklingsmetoder och projekt för socialtjänstens progression och vilka diskurser som kan lyftas fram.

- Det kommer att finnas möjlighet för kommunerna att teckna en handlingsplan om vad som bör åtgärdas från det första till det andra försöket. (Svenska Dagbladet, 2015-04-27)

Dessutom ska utredningen föreslå förändringar, riktlinjer och arbetsmodeller som kan bli styrande för stadsdelarnas arbete. (Svenska Dagbladet, 2008-04-06)

Dessa citat konstruerar socialtjänsten som en del av de utvecklingsmetoder som skall vägleda socialtjänster till bättre förutsättningar i arbetet. Diskurser om utveckling av socialtjänsten föreligger, utifrån ovanstående citat, i tydliga arbetsmetoder som tillämpas på samtliga socialtjänster i landet. I de artiklar som presenterats i denna del av analys finns det en tydlig process där diskurser om socialtjänstens resurser ställs mot diskurser om socialtjänstens arbetsmetoder. Dessa framställs som en del av den utvecklingen som socialtjänsten antas behöva eller redan tillämpar i arbetet. Utifrån dessa diskurser argumenteras det för åtgärder i form av nya riktlinjer, arbetsmetoder och handlingsplaner för att förbättra och underlätta arbetet. De artiklar som har presenterats här innehåller neutrala och positiva inslag, det ger en bild av socialtjänsten som ger läsaren en inblick i verksamheter som förnyas och bättras på i både resursfördelning och arbetsmetoder. Det innebär att diskurser om resursbrister hänger ihop med föregående diskurs, d.v.s. om att socialtjänsten saknar kompetens och att mer tydliga riktlinjer är ett sorts svar på den förstnämnda diskursen. Det gör att citatens *interdiskursivitet* är hög, då olika diskurser skapas i en och samma text. Aldridge (1990) har tagit upp i sin undersökning gällande konstruktionen av socialtjänsten där diskursordningen ger positiva inslag, vilket forskaren menar på att det sker i stor del till följd av att socialtjänsten har gått med insatser som gynnar den individuella, i synnerhet de sjuka, de gamla, de utsatta barnen, de funktionshindrade. Här skildras socialtjänsten som en del av moralkompassen och som har stöttat de

behövande som är i en utsatt situation. Dessa argument får medhåll från de artiklar som redogörs för nedan. Det första och andra citatet skulle kunna tematiseras enligt följande: produktivitet – förbättrade arbetsförhållanden – gynnsamma sociala omständigheter. Denna typ av tematisering gäller såväl för utvalda citat nedanför och i nästkommande stycke, då citaten beskriver snarlika ämnen.

Frivilliga insatser blir allt viktigare för en fungerande socialtjänst. Det anser en stor del av landets socialchefer, enligt en rapport som fackförbundet Vision presenterar i dag. (Dagens Nyheter, 2012-09-26)

Fler handläggare i socialtjänsten sparar hundratals miljoner åt landets kommuner, när socialsekreterarna hinner hjälpa fler bidragstagare att klara sig utan försörjningsstöd. (Dagens Nyheter, 2015-05-23)

I dessa citat konstrueras socialarbetare som gynnsamma och fördelaktiga tjänstemän för samhället då artiklarna talar om de bra aspekterna av det sociala arbetet och dess yrkesverksamma. Frivilliga insatser kan tolkas i ljuset av nedskärningar i offentliga sektorer vilket gör att frivilliga insatser som exempelvis genom kyrkor, stadsmissionen etc. växer fram som en reaktion på det. Citatens *interdiskursivitet* blir därmed hög såväl som dess *modalitet*. Diskurser om socialarbetare i positiva beskrivningar framställs som förmånliga i syfte att motverka att utsatta människor hamnar i mer utsatthet. Trots att denna studies analys tyder på att den positiva skildringen av socialtjänsten och socialarbetare inte sker i stor utsträckning finns det en del artiklar som skildrar dessa positivt. Här kan man tala om att den negativa skildringen, som i den tidigare forskningen visar, inte heller sker i stor utsträckning i Sverige som i andra länder. Även om det visserligen inte går att finna många artiklar som är skrivna av externa aktörer som genom medier skildrar socialtjänsten positivt finns det däremot en del artiklar inom sektionen *debatt* eller *krönika* som ger en positiv bild av socialtjänsten, vilket studiens analys tyder på. Här nedan redogörs för de artiklar som går att finna inom dessa sektioner.

Under nya Preventionscentrum Stockholm ska tre områden ligga. Syftet med centrumbildningen är att samla kunskap om socialt arbete och initiera forskning för att få en bättre, kunskapsbaserad socialtjänst och öka samarbetet med aktörer som landsting och polis. (Dagens Nyheter, 2008-04-18)

Kortfattat handlar det om att brygga över det glapp i tid som traditionellt ofta uppstår mellan polisens och socialtjänstens insatser. (Dagens Nyheter, 2007-12-11)

Regeringen ser därför stora fördelar med att tillsynen över socialtjänsten och hälso- och sjukvården slås samman. En sådan samordning ger bättre förutsättningar för en mer enhetlig och förutsägbar tillsyn.

(Dagens Nyheter, 2009-02-02)

Det pågår ett förändringsarbete på flera håll och våra resultat ligger i linje med flera kommunala satsningar. (Dagens Nyheter, 2017-10-08)

Den framträdande diskursen som synliggörs utifrån dessa citat är diskursen om socialtjänstens arbete mot en förbättrad verksamhet. Det förstnämnda citatet kan delvis också ses som en del av samma diskurs, att få en bättre kunskapsbaserad socialtjänst, och antas bygga på diskursen om kompetensbrist. Det gör att citatets *interdiskursivitet* är därmed hög. I det andra citatet omtalas ännu en gång om ett förbättrat samarbete mellan socialtjänst och andra myndigheter, *modaliteten* i texten har hög affinitet då avsändaren skriver utifrån dennes sanning och därmed instämmer med sina påståenden. I de två sistnämnda citaten beskrivs olika processer som ska leda socialtjänster till förbättring, vilket redogörs för av hur externa aktörer ska granska socialtjänster och inleda förändringsarbeten i enlighet med kommunens riktlinjer. Det gör citatens *interdiskursivitet* hög. I det första och andra citatet talar avsändaren om metoder för att bättra på socialtjänsten medan i de två sistnämnda talar om hur dessa metoder ska tillämpas. Det grundläggande temat i dessa citat är bättre arbetssituationer för de yrkesverksamma och bättre förutsättningar för de som är socionomstudenter. Avsändaren har tagit del av både forskare och yrkesverksamma för att informera om socialtjänstens förbättringsprocesser, då socialarbetares perspektiv har tagits i beaktande. Detta kan resultera sig i mer förståelse och sympati av allmänhet om den negativa skildringen av yrket och att det inte alltid beror på inkompetens från socialarbetares sida utan det kan handla om resursbrister. Detta redogörs för i t.ex. diskursen om socialtjänstens byråkrati.

Överlag finns det en del artiklar som framställer socialtjänsten på ett positivt sätt. Dessa artiklar tar upp diskurser om socialtjänstens förnyelse av arbetsmetoder och bättre förutsättningar i arbetet för den yrkesverksamma, t.ex. mer kunskap i arbetet, ökat samarbete mellan verksamheter, ökat tillsyn av socialtjänster m.m.

4.3 Den diskursiva praktik dimensionen

I ovanstående analys av textdimensionen har undertecknad kartlagt de förekommande diskurserna av socialtjänsten och socialarbetare. De diskurser som har tagits upp i analysen inkluderar kritik mot socialtjänsten, socialtjänstens byråkrati, arbetsmiljön på socialkontoren och progressiva områden inom yrket. Undertecknad har tolkat det som att dessa fyra konstruktioner utgör de dominerande diskurserna om socialtjänsten och socialarbetare. I en kritisk diskursanalys är det enligt Winther Jørgensen & Phillips (2000) och Fairclough (1992;1995) emellertid intressant att undersöka hur texter är producerade samt hur texter konsumeras. Fairclough (1995) menar att flera av dessa texter har en institutionell karaktär, medan andra är diskursprocesser i en mer snävare mening. Den institutionella karaktären inkluderar institutionella processer som redaktionella förfaranden i att producera medier texter, och hur exempelvis att titta på TV passar in i ett hushålls rutiner. Medan diskursprocesser innebär att diskutera de omvandlingar som texter genomgår i produktionen och konsumtionen. Fairclough (1995) hävdar att diskursiv praktik sträcker sig över divisionen mellan samhälle och kultur å ena sidan, och diskurs, språk och text å andra sidan. I denna del av analys ska undertecknad i synnerhet sätta begreppen *interdiskursivitet* och *intertextuell kedja* i fokus. Winther Jørgensen & Phillips (2000) och Fairclough (1992;1995) menar att dessa två begrepp innebär att sociologiskt klarlägga hur texter blir till och hur den ska avkodas. Detta görs i samband med en lingvistisk utgångspunkt i de konkreta texterna och identifierar vilka diskurser som de bygger på, d.v.s. dess *interdiskursivitet*, och sedan undersöka hur texterna bygger på andra texter, d.v.s. *intertextuellt kedja* (Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s.77).

De diskurser som har uppmärksammats i denna studies analys har undertecknad funnit ett generellt mönster av att socialtjänsten och dess yrkesverksamma ofta skildras i negativa kontexter, där socialtjänsten och socialarbetare kritiseras utan underlag för dessa argument. Den diskurs som inte har fått lika mycket uppmärksamhet och beskrivs sällan i medier är diskursen om socialtjänstens progressiva yrkesområden. Den dominerande diskursen utifrån studiens analys är diskursen om socialtjänstens byråkrati, sedan följer diskursen om kritik mot socialtjänsten. Utifrån *interdiskursivitet* går det att identifiera de diskurser som redan existerar och synliggöra texternas uppbyggnad (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). I den tidigare forskningen som undertecknad har tagit del av i studien tydliggörs

diskurser om socialtjänsten och dess yrkesverksamma i negativa kontexter. Dessa framställs av medier som en bristande myndighet och brist av kunskap hos socialarbetare kring det egna yrket. Diskurserna skildrar socialtjänsten och socialarbetare som oprofessionella, inkompetenta, känslolösa, empatilösa m.m. Denna diskurs redogörs för mer grundligt i Anderssons & Lundströms (2004) studie. Andersson & Lundström (2004) skriver att diskurser om socialtjänsten generellt skildras av medier på ett negativt sätt, med detta tillhör också en skev skildring som utesluter socialarbetare som agenter i att själva tala om hur yrket ser ut och hur det kan förbättras. I Sverige däremot, vilket redogörs för av studiens analys och som tidigare nämnts har alltfler socialarbetare under senare år nått ut till medier. Detta för att distansera yrket från grundlös kritik och visa på att även om det brister i många fall finns det ofta en bakomliggande orsak till det. Utifrån den analys som har genomförts har begreppet negativ var något av en tolkningsfråga då även om avsändaren i sin artikel kritiserar det sociala arbetet upplevs vissa artiklar som informativa där exempelvis rådande stress för socialarbetare och bristande resurser tagits upp. Med hänvisning till den tidigare forskningen som visat på liknande resultat vad det gäller hur socialtjänsten och dess yrkesverksamma skildras av medier tolkar undertecknad detta i sin egen analys som tyder på att texterna som valts ut i stor utsträckning bygger på diskurser och genrer som redan existerar. Det innebär alltså reproduktionen av diskurserna har vid åtminstone ett tillfälle påtalats. Texternas *interdiskursivitet* blir därmed hög och reproduktionen av den existerande diskursordningen förblir (Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s.87). Det innebär att de fyra diskurserna i studiens analys som framställs i medier följs av redan existerande diskurser och genrer. Emellertid är det svårt att förändra diskursordningen eftersom diskurserna inte utnyttjas på nya sätt. Visserligen kan artiklar som hänvisar till diskurser om socialtjänstens progressiva yrkesområden kunna förändra den rådande diskursordningen men detta medför svårigheter eftersom att det inte finns sådana artiklar i större utsträckning i jämförelse med de andra diskurserna. Även om diskursen om socialtjänsten progressiva yrkesområden är en del av en större samhällelig förändring, vidmakthåller resterande diskurser den traditionella diskursordningen i medier (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Mediala texter produceras utifrån en rad olika institutionella rutiner, som innebär att samla och selektera material för att sedan redigera och transformera texten till en fullständig text. Aktörer som medverkar i produktionen är journalister och andra redaktörer, i vissa fall kan upp till åtta personer vara med i redigeringen av

texten (Fairclough, 1995). Produktionen av mediala texter, som bygger på olika texter som en *intertextuell kedja*, kan således ses på utifrån journalisters överväldigande förtroende på en tätt avgränsad uppsättning av officiella och legitimerade källor som systematiskt tagits från ett nätverk av kontakter. Dessa inkluderar statliga och kommunala myndigheter, polisen, yrkesverksamma inom organisationer samt fackföreningar såväl som forskare inom universiteten (Fairclough, 1995, s.49). Vidare skriver Fairclough (1995) att mediala texter präglas av egna institutionella rutiner som konsumeras av privata aktörer i hemmet och i familjelivssammanhang. Genom konceptualisering av mediala texters konsumtion och dess produktion erkänner medier som en viktig resurs och ett forum för andra typer av diskurser (ibid. s.50). Detta får medhåll av socialkonstruktionister som talar om hur all kunskap konstrueras av individer (Burr, 2003). Utifrån denna kunskap om hur texter konsumeras och produceras kan i den egna analysen redogöra för hur journalister och redaktörer måste följa institutionella rutiner och regler som kan begränsa skapandet av diskurser. Det innebär att textförfattarens egna åsikter tillsammans med redaktionens åsikter utgör en stor del av texten och utesluter därmed annan kunskap eller information. Texterna bygger på andra texter i en *intertextuell kedja* som Fairclough menar är till följd av kommunikativa händelser. I nästa avsnitt kommer en redogörelse av detta göras i den sociala praktik dimensionen.

4.4 Den sociala praktik dimensionen

I föregående avsnitt har undertecknad undersökt texterna som text och som diskursiv praktik. Detta har redogjorts för i den diskursiva praktiken som tytt på hög *interdiskursivitet* och som är en del av reproduktionen av den rådande diskursordningen. Dessa ska i detta avsnitt undersökas i förhållande till den bredare sociala praktik som den är del av. I samband med detta kan undertecknad i denna del av studiens analys synliggöra hur reproduktionen av den redan existerande diskursordningen upprätthåller den sociala ordningen (Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s.90). Vidare kan analysen även synliggöra om den diskursiva praktiken förstärker alternativt döljer vissa maktförhållanden, eller genom att framställa verkligheten och de sociala relationerna på ett nytt sätt kan ifrågasätta maktpositionerna (ibid. 90).

De diskurser som har synliggjorts i denna studies analys har framställts av medier i delvis negativa kontexter, det inkluderar hur socialtjänsten brister i arbetet och hur socialarbetare inte lever upp till socialtjänstlagens intentioner. Andra alternativa beskrivningar utesluts, i synnerhet i diskursen om kritik mot socialtjänsten, där andra bidragande faktorer till exempel stress och hög arbetsbelastning inte nämns alls eller lite. Visserligen nämns dessa faktorer i de andra diskurserna men det redogörs för i analysen att medier i sin kritiserande miljö inte nämner dessa som en förklaring till kritiken. Mediala texter utgör ett känsligt instrument för sociokulturell förändring, och de bör ses som värdefullt material för att undersöka förändringar. Fairclough (1995) menar att förändringar i samhälle och kultur manifesterar sig i sin ofullständiga och motsägelsefulla karaktär inom ramen för kritisk diskursanalys som är utformad för att fånga dessa egenskaper av mediala diskurser. Blomberg *et al* (2004) har beskrivit medier som den tredje statsmakten, som undertecknad tidigare redogjort för, och som har kommit att uppta en stor del av människors vakna liv. Blomberg *et al* (2004) menar att de ämnen medier rapporterar om ligger till grund för allmänhetens omdöme och uppfattning om verkligheten eftersom det är via medier individer inhämtar information om samhället från. Detta gör att undertecknad kan anta att mediernas negativa skildring av socialtjänsten och de diskurser som skapas har inverkan på människors åsiktsbildning av yrket och dess yrkesverksamma. Därmed upprätthåller diskursordningen den sociala ordningen genom att reproducera framställningen av socialtjänsten och socialarbetare negativt. Blomberg *et al* (2004) konstaterar att medier har en dagordningsfunktion eller ett problemformuleringsprivilegium, som tidigare nämnt, som går ut på att det är just medier som avgör vad som skall rapporteras och i vilken grad. Detta utgör en maktmetodik som innebär att medier bestämmer vilka begrepp och definitioner som ska ingå i rapporteringen, och därmed har kontroll över vilka diskurser som återskapas. Medier är en av de aktörer som kontrollerar diskurser, beskriver Blomberg *et al* (2004). Vidare skriver forskarna att medier har makt att kontrollera diskurser gällande sociala problem, socialpolitiken och socialtjänsten i allmänhet. Detta argument får medhåll av t.ex. amerikanska forskarna Zugazaga, m.fl. (2013) som menar att den sociala konstruktionen av de diskurser där medier skildrar om socialtjänstens verklighet formas därmed med hjälp av medier. Undertecknad tolkar detta som en anledning till att den sociala ordningen upprätthålls. Det är emellertid svårt att förändra den sociala ordningen om de det beträffar utesluts från den diskursiva ordningen och därmed tillåter mediernas aktörer

som inte har tillräcklig kunskap eller erfarenhet om yrket få tolkningsföreträden. En diskurs definieras även av det som inte sägs och de aktörer som saknas, vilket kan ha betydelse för den sociala praktiken. Till exempel genom politiker som via sin makt kan vidmakthålla den diskursiva ordningen. Därmed har politiker makt över diskursordningen och vilka diskurser som förs till tal. Den tidigare forskningen har redogjort för hur mediers skildring av socialt arbete påverkar yrkets riktlinjer, praktik och arbetsmetoder m.m. (Brunnberg, 2001), vilket studiens analys också redogör för. I de citat där avsändaren debatterar kring det sociala arbetets funktionalitet antas det att det införlivas i arbetet då dessa diskurser påverkar hur politiker och andra externa aktörer ser på yrket, vilket i sin tur påverkar hur socialarbetare utför sitt arbete. Den tidigare forskningen har även redogjort för hur medier har en viktig roll i att återskapa diskurser och vissa sanningseffekter samt mediers avsaknad av nyanserade beskrivningar av sociala problem. Detta leder till att medier saknar förståelse för rådande sociala problem. Det har redogjorts för i denna studie då många av de artiklar som presenterats har i många fall brustit i att skapa förståelse för det sociala arbetets problemområden, som exempelvis hävda att socialtjänsten omhändertar barn utan någon verklig grund.

Studios analys visar också att den existerande diskursiva ordningen upprätthåller normen om hur socialtjänsten konstrueras. Enligt Fairclough (Winther Jørgensen & Phillips, 2000) fungerar varje kommunikativ händelse som en form av social praktik som i sin tur påverkar den sociala praktiken genom relationen till diskursordningen. Sammanfattningsvis har undertecknad kunnat konstatera med hjälp av studiens analys att den diskursiva ordningen om socialtjänsten och socialarbetare ofta präglas av negativitet och av kritiserande natur. Detta skapas och reproduceras av medier som tillåter de som har makten att bestämma över vilka diskurser som skapas och fortsatt erhålla sin makt. Det är också värt att nämna att den negativa kritiken inte alltid är något dåligt, utan kan vara till fördel. Om medier rapporterar om den stressiga miljön och den rådande resursbristen kan detta leda till förändringar i det sociala arbetet. Dock om det är obefogad kritik kan den diskursiva ordningen om socialtjänsten och socialarbetare leda till att allmänhet får en skev och ensidig bild av yrket. Om dessa diskurser inte förändras över tid kommer den maktordningen kring diskurser om socialtjänsten att kvarstå.

5. Diskussion

Studiens analytiska ramverk inkluderar tre olika komponenter, dessa är diskursiv textdimension, praktikdimension och social praktikdimension. Tidigare har undertecknad redogjort för vad komponenterna har för innebörd och syfte för studien och under denna rubrik ska en djupare redovisning genomföras för att sammankoppla dessa med studiens frågeställningar.

5.1 I vilka sammanhang rapporteras det om socialt arbete?

I de sammanhang där det rapporteras om socialt arbete är främst vid kritik mot socialtjänsten, vilket också är en av de fyra dominerade diskurserna som undertecknad har vidtagit som begrepp utifrån det insamlade materialet. Vid analys av den diskursiva textdimensionen har det framkommit av det insamlade materialet att när det rapporteras om socialt arbete sker det mer än ofta i negativa klanger och textförfattarens perspektiv är det som står i fokus i utsagan. Det innebär för det sociala arbetet en avsaknad av delaktighet i den diskursiva ordningen, vilket skapar fördomar och föreställningar hos allmänhet som nödvändigtvis inte behöver överensstämma med verkligheten. Som socialkonstruktionismens teorier talar om den konstruerade världen tydliggörs det i denna studies material då verkligheten konstrueras av textförfattaren. Ett tema som återkommer under diskursen *kritik mot socialtjänsten* är att utsagorna helt och hållet utgår från textförfattaren konstruerade uppfattning, vilket kan ges som exempel genom detta citat: *"Det allvarligaste felet med socialtjänstens utredningar är att de är så subjektiva, man tolkar allt utifrån en förutfattad mening om bristande föräldraförmåga, sa Riksföreningen autisms ordförande, läkaren Eva Nordin-Olson, i en intervju på Insidan i förra veckan. (Dagens Nyheter, 2009-10-09)".* Här förankras en personlig åsikt tillhörande textförfattaren. Socialtjänsten beskrivs som inkompetent och icke kapabel att vara saklig i sina bedömningar, det som utmärker detta citat är att det inte är en journalist som talar här utan en tjänsteman, i detta här fallet en läkare. Det är enligt min mening ett mycket farligt sakläge då det tillför en realitet som annars inte skulle finnas om det var en journalists åsikt. Temat för citatet är subjektiva socialsekreterares utredningar. Denna typ av konstellation av förankrad personlig åsikt i texten kan ytterligare exemplifieras av citatet som talar om *"En kvinna har misshandlats av sin förre man måste avbryta sina studier, eftersom Gävle kommun inte vill ställa upp med skyddat boende. (DN, 2010-*

08-30)”. Här uppvisas en bild av socialtjänsten som ”inte vill ställa upp” för den behövande, socialtjänstens motivering tas med i slutet som en bisats och förklaras ytterst lite. Temat för citatet kan vara uteblivet stöd för misshandlad kvinna. Den här typen av text går att finna i det samlade materialet under diskursen *kritik mot socialtjänsten*, såväl majoriteten av artiklarna som faller under samma rubrik. Slutsatserna här blir att diskursen *kritik mot socialtjänsten* vedertaget är det sammanhanget där socialt arbete rapporteras mest om (Aldridge, 1990; Stanfield & Beddeo, 2013). Även om diskursen *socialtjänstens byråkrati* likväl innehåller många artiklar faller de artiklarna under en kategori som anses mer än ofta som neutral snarare än negativ. Forskning har uppvisat samma struktur, även om diskursen *kritik mot socialtjänsten* är ett själv definerat begrepp, och det är att socialt arbete rapporteras ofta i de sammanhang där kritik riktas mot socialtjänsten och dess anställda. Det som dock är positivt med diskursen om *kritik mot socialtjänsten* är att det ger utrymme för förändring då det är allmänt känt att landets socialtjänster har mycket arbetsuppgifter och ibland kan medier hjälpa politiker att se den sidan för att förhoppningsvis försöka förändra situationen. Mediers motiv till skildringen är svårt att tyda då medier anses vara en neutral förmedlare för allmänhet även om det enligt mig behövs mer övervakning över det som publiceras. Källkritiken är något som vissa medier i min mening behöver förbättra på, vilket särskilt synliggörs i de artiklar som presenteras under diskursen *kritik mot socialtjänsten*, då majoriteten av artiklarna innehåller mer personliga åsikter än annat. Den första frågeställningen besvaras genom analys ur den diskursiva praktikdimensionen, detta för att ta reda på hur texter produceras och konsumeras samt vilka processer det har genomgått till att bli en fulländad text.

5.2 Vad framställs som de huvudsakliga problemen i socialt arbete?

De huvudsakliga problemen i socialt arbete enligt artiklarna är bristfälliga resurser, oprofessionella socialarbetare och otillräcklig kompetensförsörjning. Dessa problem dominerar i de artiklar som främst ingår i diskursen *kritik mot socialtjänst* och *socialtjänstens byråkrati* inom den diskursiva textdimensionen. I synnerhet under diskursen *socialtjänstens byråkrati* som enligt min mening är mer fördelaktigare att ta ställning till då artiklarna är mer objektiva än i de artiklar som presenterats under diskursen *kritik mot socialtjänsten* som mer än ofta innehåller personliga åsikter. Temat för samtliga artiklar är bristfälliga resurser. Det är som en röd tråd som följer i

alla artiklar oberoende på vad ämnet är. Det är av den anledningen som denna frågeställning behandlas utifrån den sociala praktikkdimensionen. Detta för att undersöka den större sociala sammanhanget texten ingår i samt för att undersöka hur diskurserna i artiklarna hänger ihop och om det föranleder en social förändring. I artiklarna interagerar diskurserna även med varandra, det innebär att textförfattaren uttrycker sig i linje med det ena diskursen för att sedan skifta till ett annat. Det kan exemplifieras genom detta citat: ”*Ny hård kritik riktas mot skolan och socialtjänsten för hanteringen av fallet med den döda 8-åringen i Karlskrona. Verksamheterna har varken följt sina befintliga rutiner eller uppdaterat dem på rätt sätt, lyder slutsatserna i en extern utredning. (Svenska Dagbladet, 2014-07-01)*”. Först beskrivs diskursen om bristfällig insatsgivande för att sedan skifta över till diskursen om föräldrade riktlinjer. Det är av vikt att nämna att majoriteten av artiklar under de fyra diskurserna innehåller ämnen där problem inom socialt arbete tas fram i ljuset. Särskilt dominerande är detta under diskursen *socialtjänstens byråkrati*. Forskning har tytt på att de problemen som undertecknat redogjort för gäller i andra länder såsom Storbritannien exempelvis. Här kan frågeställningen återigen kopplas med socialkonstruktionismens teorier då de flesta problemen som presenteras i artiklarna konstrueras av medier. Det är mediernas aktörer som i regelrätt bestämmer vad som anses som ett problem och på vilket sätt det ska framställas för allmänheten. Visserligen är vissa problem som exempelvis brist på resurser och för hög arbetsbelastning befogade problem som undertecknad tror att många socialarbetare kan instämma. Det som dock blir problematiskt är när textförfattaren uttrycker sig på ett mycket generaliserande sätt om ämnet, till följd av mediernas makt att intensifiera och dramatisera en händelse för att kunna nå allmänheten och därmed öka deras försäljning (Blomberg *et al*, 2004). Ovanstående problem framställs av medier som en form av sanning, vilket studiens resultat har tytt på.

5.3 Vilka diskurser om socialt arbete dominerar?

Undertecknad har valt att identifiera fyra dominerande diskurser utifrån det insamlade materialet. Dessa går under begreppet *kritik mot socialtjänsten, socialtjänstens byråkrati, arbetsmiljön på socialkontoren och progressiva yrkesområden*. Tanken bakom dessa diskurser är utifrån artiklarnas kategorisering med utgångspunkt i ämnet och de fyra diskurserna utmärktes allteftersom. Det innebär att dessa diskurser är vad ämnet i artiklarna handlar om, och vad de syftar till, alternativt textförfattarens

ståndpunkt. Skillnaden mellan diskursen *kritik mot socialtjänsten* och *socialtjänstens byråkrati* är i det här fallet att mer socialarbetare har kommit till tals i den sistnämnda diskursen och det är därav mer objektivitet i artikeln. Den andra skillnaden är att socialarbetares resurser och kompetensförsörjning har tagits fram i ljuset mer markant inom diskursen om *socialtjänstens byråkrati*. Citaten som har valts ut kategoriserades därefter utifrån dess ämne, d.v.s. kritiserade artikeln det sociala arbetet hamnade detta under diskursen om *kritik mot socialtjänsten*. Andra diskurser som har gjort sig gällande har varit i huvudsak diskursen om bristande resurser. Till skillnad från de andra dominerande diskurserna, var det vanligt att diskursen om bristande resurser omtalades mer flitigare under diskursen *socialtjänstens byråkrati* och då mer objektivt än när diskursen omtalades under diskursen *kritik mot socialtjänsten*. Då var det vanligare att socialarbetaren beskylldes istället för att beskriva helheten av situationen. Detta stärker Galilees (2005) resonemang om det sociala arbetets 'stängda' miljö och komplexitet som i allra högsta grad är relevant i denna studie. Det innebär att valda medier skapar egna tolkningar om arbetet och framför det som en sanning för allmänt, och socialarbetarens perspektiv tas inte i beaktande. Som blivande socialarbetare får det mig att reflektera över hur andra ser på yrket. Anses vi som några odugliga tjänstemän som lättvindigt passerat genom en utbildning för att sedan raka vägen sättas vid ett kontor och hantera svåra ärenden, utan några helst kvalifikationer? Det är den känslan undertecknad får genom vissa artiklar. Som om vi har lägsta statusen i samhället trots att vi har hand om majoriteten av områden inom välfärden, och ibland flera områden på samma gång. Andersson & Lundströms (2004) beskriver att socialarbetare, särskilt inom arbetet med barn och unga, målas upp som just detta. Okunniga och inkompetenta. Det är en kontroversiell skildring som många socialarbetare känner sig obekväma med (Brunnberg, 2001). Min spontana tanke är att de yrken som är låg- och medelbetalade, och dessutom tar hand om mindre lyckliga människor i samhället, ses ner på och anses mindervärdiga, och de diskurser som omtalas i medier är till större utsträckning liknande en svartmålning av yrket.

5.4 På vilka sätt utövas makt genom dessa diskursiva presentationer och praktiker?

Medier utövar makt genom sin redaktion och genom sina publicerade texter. Makten utövas vidare genom att forma allmänhetens uppfattningar och föreställningar. Tidigare har undertecknad redogjort för hur i den diskursiva praktikdimensionen tytt på hög *interdiskursivitet*, vilket också är en maktaspekt som medier använder sig av.

Det innebär att medier mer än ofta använder sig av redan existerande diskurser för att upprätthålla den rådande diskursordningen och texterna framgår som en form av sanning. Det är en konstruktion som medier skapar och vidmakthåller, vilket kan refereras till socialkonstruktionismen som utgör idén om att allt i samhället är konstruerade av människan (Burr, 2003). Politiker och inflytelserika individer innehar också en maktutövande position inom medier genom att de i många fall har tolkningsföreträde. Det kan leda till att framställningen av ett socialt problem utgås från deras perspektiv, som vidare upprätthåller den rådande diskursordningen. Att fåtal individer ges tolkningsföreträde för sociala problem och yrkesområden kan leda till uteslutning av andra perspektiv och åsikter, och det gör att medier kan skapa barriärer mellan olika människor och professioner. Exempel på citat som tydliggör hur medier utövar sin makt är: *"Orsaken till Jonas självmordsförsök är att han samma dag ska hämtas av socialtjänsten i Östersund och föras till ett så kallat hvb-hem (---). (Dagens Nyheter, 2009-09-29)"*. Detta citat går att finna under diskursen *kritik mot socialtjänsten*. Temat för liknande citat är brist till initiativ av socialtjänsten. Det är dock värt att nämna, i enlighet med Blomberg *et al* (2004), att medier ofta drivs av egna agendor och vad som gynnar redaktionen är det som driver arbetet framåt. Det går alltså att hävda att medier utövar makt på olika sätt och genom olika individer. För att kunna besvara denna frågeställning har analys av den sociala praktikdimensionen genomförts, vilket innebär att analys av artiklarnas större sociala sammanhang har gjorts.

6. Slutsatser

Syftet med denna studie var att få en fördjupad kunskap i hur medier skildrar socialt arbete och vilka effekter det kan förekomma. För att uppfylla studiens syfte har den kritiska diskursanalysens perspektiv med tillämpning av socialkonstruktionismens teori (Burr, 2003) och diskursteori (Fairclough, 1995, 1992; Winther Jørgensen & Phillips, 2000) applicerats på den insamlade empirin. I huvudsak var syftet med studien att ge en översiktlig bild av kunskapsläget gällande mediernas skildring av socialt arbete för att sedan tillämpa det i den egna studien. Undertecknad anser därmed att studiens syfte har uppfyllts trots att fortsatt forskning inom området anses vara nödvändigt.

Denna studie har varit en riktig tankeställare från start till slut, och personligen anser undertecknad att medier bidrar till att socialt arbete än idag ses på med mindervärdighet. Som blivande socionom kan undertecknad känna obehag inför hur andra ser på yrket och det hjälper inte att bara yrket i sig ses ner på i medier utan socialarbetare också. Om yrket distanserade sig från den synen, vilket undertecknad tror att många socialarbetare känner, skulle kanske arbetet se annorlunda ut. Kanske mindre stress, mindre sjukskrivningar och mindre personalomsättningar? Brunnberg (2001) och Blomberg *et al* (2004) nämner 'skandalisering' för att beskriva mediernas skildring av det sociala arbetet och detta är något som kan förklaras som sociala skillnader. Kan socialarbetare få foten in i den politiska diskursordningen och bli mer delaktiga i formningen av yrket och dess utbildning kanske exkluderingen kan minska? Och därav minska på 'skandaliseringen'.

Innan denna studie påbörjades förväntade undertecknad att hitta artiklar som till majoriteten negativt skildrar det sociala arbetet och finna en struktur som helt exkluderar socialarbetare att få sin röst hörd. Tidigare forskning (SOU 2005:56; Blomberg *et al*, 2004) tydliggör mediernas dagordningsfunktion eller problemformuleringsprivilegium och visar på att det som publiceras är helt upp till medier själva. Med en kritisk positionering och socialkonstruktionistisk synsätt var undertecknad redo på att studiens resultat skulle visa samma struktur. Det vill säga en struktur av diskurser som helt och hållet exkluderade socialarbetare från att dela med sig av sina erfarenheter och att det sociala arbetet skulle till allra högsta grad

svartmålas. Vid läsningen av det insamlade materialet förvånades undertecknad över dess, om än lite, variation av både negativitet och positivitet kring texten.

Undertecknad har alltså inte kunnat visa en sådan struktur som den tidigare forskningen påvisat. Snarare visade resultatet att utvalda tidningar publicerar artiklar med stor variation gällande hur socialarbetare kommer till tals, vart kritiken riktas och vad som läggs fokus på. I jämförelse med den tidigare forskningen som har visat att medier varken tar ett helhetsperspektiv eller olika tolkningar i deras skildrande, är svenska medier dessutom generellt mer förståndiga.

De fyra diskurser som undertecknad har identifierat förekommer bland samtliga artiklar och i parallellt med varandra. Då diskursen *kritik mot socialtjänsten* är dominerande i artiklarna vågar undertecknad anta att medier underlättar och möjliggör detta (SOU 2006:21). Undertecknad tror att detta är på grund av dels det sociala arbetets låga status och dels socialarbetares oförmögenhet att tala till medier om sitt yrke till följd av tystnadsplikten. Det finns inte heller särskilda riktlinjer för hur socialarbetare ska bemöta medier för att kunna ta ställning när obefogad kritik riktas mot socialtjänsten, vilket gör att den negativa skildringen avstår.

Undertecknad är övertygad om att det är svårt att påverka medier till den grad att skandaliseringen och svartmålningen helt upphör, men som den tidigare forskningen har föreslagit kan det vara avgörande om en interpersonell utbildning fanns mellan journalistiken och det sociala arbetet. Att förespråka för detta skulle kunna hjälpa fler socialarbetare att kunna bemöta medier och medier i sin tur skapa förståelse för yrket. Här gäller det att vara konsekvent i att kunna urskilja vad som är rätt och fel, exempelvis under diskursen *progressiva yrkesområden* och diskursen *socialtjänstens byråkrati* tar majoriteten av artiklarna upp frågor och problem som det sociala arbetet behöver åtgärda. Det innebär att socialarbetare bör uppmärksamma och i sin tur förbereda blivande socionomer för dessa problem. Det vore ett effektivt redskap för att förbättra förståelsen och samarbetet mellan socialtjänster och medier. Det är därav viktigt att socialarbetare medverkar i den offentliga diskursordningen för att kunna motverka fördomar och inrotade vanföreställningar hos både medier och allmänhet. Undertecknad betraktar medier som en kraftfull enhet i världen, de har makten att göra en oskyldig person skyldig och en skyldig person oskyldig. Det antas ha att göra med mediers makt över befolkningens uppfattningar och tankeställning.

6.1 Metoddiskussion

Undertecknad valde kritisk diskursanalys som metod och teori för denna studie, då den ger möjlighet att kunna kritiskt granska medier. Den valda metoden och i synnerhet den tredimensionella modellen kan ge oss ytterligare möjlighet att kunna analysera texterna ur olika perspektiv. Om man önskar att undersöka maktrelationer och ordningar är den kritiska diskursanalysen således en lämplig metod, vilket undertecknad också haft som ambition att göra i denna studie. Den kritiska diskursanalysen innehåller dock många olika analytiska begrepp och teorier och kan utifrån detta upplevas problematisk och komplicerad. I detta fall gäller det att veta hur diskursanalysen tillämpas och om det är av relevans för studien, då den innehåller många inriktningar. Forskarna Winther Jørgensen & Phillips (2000) hävdar att Faircloughs teorier av den diskursiva och sociala praktiken saknar en tydlig gräns och en genomgående diskussion av dess konsekvenser framgår inte, vilket undertecknad också upptäckte under analysen. Det saknas tydliga riktlinjer för hur mycket social analys som behövs. Vidare beskriver Winther Jørgensen & Phillips (2000) ytterligare en brist i den kritiska diskursanalysen, vilket är en svag teoretisk förståelse av gruppbildningsprocesser och människors grad av kontroll över sitt språkbruk. Detta i sin tur leder till motsvarande brist på empirisk forskning om konsumtionen av texter. Trots att det inte var syftet med denna studie har undertecknad försökt att belysa detta ändå för att få en översiktlig bild av hur artiklar konsumeras och produceras.

6.2 Fortsatt forskning

Under uppsatsskrivandets gång har en del olika frågor väckts som undertecknad anser skulle kunna bidra med ökad kunskap inom forskningsområdet. Man skulle kunna forska vidare på hur mediers skildring påverkar socialarbetare. Hur påverkas socialarbetare av att konstrueras som inkompetenta och oprofessionella? Man skulle även kunna forska vidare på hur medier förhåller sig till socialt arbete och vad de gör för att distansera sig från att rapportera och kritisera det sociala arbetet med grundlösa påståenden. I dagsläget finns det inga många svenska vetenskapliga forskningar som undersöker mediers skildring av socialt arbete och undertecknad anser att det är av vikt för både socialarbetare och allmänhet att medvetenhetsgöra och bli medveten om mediers maktställning och vilken funktion de har i samhället.

Referenslista

Kurslitteratur

- Ahrne, G., & Svensson, P. (2015). *Handbok I Kvalitativa Metoder*. Förlag: Liber AB. Upplaga 2:1.
- Andersen, H., Kaspersen, Lars Bo, & Andersson, Sten. (2003). *Klassisk Och Modern Samhällsteori*. Förlag: Studentlitteratur.
- Bergström, G. & Boréus, K. (2012) "Diskursanalys". I Göran Bergström & Kristina Boréus, (red.): *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur.
- Blomberg, H., Kroll, C., Lundström. & Swärd, H. (2004). *Sociala Problem Och Socialpolitik I Massmedier*. Förlag: Studentlitteratur. Lund.
- Bryman, A. (2003), *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber AB
- Burr, V. (2003). *Social Constructionism*. New York: Routledge Publishing
- Börjesson, M. (2003) *Diskurser och konstruktioner. En sorts metodbok*. Lund: Studentlitteratur.
- Chouliaraki, L., & Fairclough, Norman. (1999). *Discourse in Late Modernity: Rethinking Critical Discourse Analysis*. Edinburgh University Press.
- Davies, L., & Leonard, Peter. (2004). *Social Work in a Corporate Era: Practices of Power and Resistance*. Ashgate Publishing Company.
- Fairclough, N. (1992). *Discourse and Social Change*. Blackwell Publishing Inc.
- Fairclough, N. (1995) *Media discourse*. London: Edward Arnold.
- Howarth, D., Norval, Aletta J, & Stavarakakis, Yannis. (2000). *Discourse Theory and Political Analysis: Identities, Hegemonies and Social Change*. Manchester: University Press.
- Skau, G., & Ganuza Jonsson, Lillemor. (2007). *Mellan Makt Och Hjälp: [om Det Flertydiga Förhållandet Mellan Klient Och Hjälpare]*. Förlag: Liber AB.
- Winther Jørgensen, M. & Phillips, L. (2000) *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.

Elektroniska källor

- Akademikerförbundet SSR, (2017). *Etik i socialt arbete – etisk kod för socialarbetare antagen av akademikerförbundet SSR*. Hämtad den 2018-04-21 från URL: <http://www.akademssr.se>
- Aldridge, M. (1990). *Social work and the news media: A hopeless case?* British Journal of Social Work, 20, 611–625.
- Andersson, G., & Lundström, T. (2004). *Socialarbetare om massmedier*. Nordisk Socialt Arbeid, 24(1), 2-18.
- Brunnberg, E. (2001). *Media och socialt arbete : en explorativ studie av medierapporteringen som påverkansfaktor inom socialtjänsten i Sverige och Finland*. Nordicom Information, 23(2), 31–43. Hämtad från <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:oru:diva-5982>
- Cordoba, P. S. (2017). *Representations of Social Work in the Australian News Media*. Australian Social Work, 70(4), 453-464.
- Galilee, J. (2005). *Literature review on media representations of social work and social workers*. Edinburgh: Scottish Executive.
- Jones, C., & Novak, T. (1993). *Social work today*. The British Journal of Social Work, 23(3), 195-212.
- Mawby, R., Fisher, C. and Parkin, A. (1979) 'Press coverage of social work'. Policy and Politics, 4, pp. 357-76.
- Stanfield, D., & Beddoe, L. (2013). *Social work and the media: A collaborative challenge*. Aotearoa New Zealand Social Work, 25(4), 41.
- Zugazaga, C., Surette, R., Mendez, M., & Otto, C. (2006). *Social worker perceptions of the portrayal of the profession in the news and entertainment media: An exploratory study*. Journal of Social Work Education, 42(3), 621–636.

Statens offentliga utredningar

- SOU 2005:56. *Det blågula glashuset– strukturell diskriminering i Sverige* [Elektronisk resurs]. Stockholm: Socialdepartementet. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/contentassets/0cf1e0d4944d469bb237b6b0945d08f>

e/det-blagula-glashuset---strukturell-diskriminering-i-sverige-del-1---missiv-t.o.m.-kapitel-4 [2018-03-08]

- SOU 2006:21. *Mediernas Vi och Dom: Mediernas betydelse för den strukturella diskrimineringen* [Elektronisk resurs]. Stockholm: Socialdepartementet. Tillgänglig: [http://temaasy12.episerverhotell.net/Documents/Offentliga%20utredningar%20och%20rapporter%20\(sv\)/SOU%202006_21.pdf](http://temaasy12.episerverhotell.net/Documents/Offentliga%20utredningar%20och%20rapporter%20(sv)/SOU%202006_21.pdf) [2018-03-08]

Förteckning över empiriskt material

Kritik mot socialtjänsten

1. (2017-07-01). Skola och socialtjänst kritiserar i Karlskrona. *Svenska Dagbladet [SvD]*
2. (2007-04-12). ”Vi har inte skött vårt arbete”. *Svenska Dagbladet [SvD]*
3. (2007-08-30). Hotad får inte skydd av socialen. *Dagens Nyheter [DN]*
4. (2014-11-06). Barn bodde bland avföring och ohyra. *Svenska Dagbladet [SvD]*
5. (2015-10-23). Ingenting kan hindra socialen. *Dagens Nyheter [DN]*
6. (2016-09-16). Socialtjänstens maktmissbruk kan drabba vem som helst. *Dagens Nyheter [DN]*
7. (2009-09-29). Socialtjänsten tog inte hänsyn till Jonas diagnos. *Dagens Nyheter [DN]*
8. (2009-10-09). Man kan manipulera en utredning utan att ljuga. *Dagens Nyheter [DN]*

Socialtjänstens byråkrati

9. (2015-04-26). Växande kris i socialtjänsten. *Svenska Dagbladet [SvD]*
10. (2013-03-21). ”Oroande tystnad präglar Stockholms socialtjänst”. *Dagens Nyheter [DN]*
11. (2016-12-20). Förtroendet hotat för socialtjänsten. *Svenska Dagbladet [SvD]*
12. (2016-03-28). Socialtjänstens kris måste lösas. *Svenska Dagbladet [SvD]*
13. (2011-03-22). Socialsekreterarna hinner inte ordna allt. *Dagens Nyheter [DN]*
14. (2008-11-29). Missnöjet gror bland socialsekreterare. *Dagens Nyheter [DN]*

15. (2012-07-15). Socialsekreterare känner ökad press. *Svenska Dagbladet [SvD]*
16. (2008-11-28). Socialsekreterare kluven i sin roll. *Svenska Dagbladet [SvD]*
17. (2007-08-19). Socialtjänst kritiseras efter tvist. *Svenska Dagbladet [SvD]*
18. (2014-05-16). Barnen osynliga i socialtjänstens beskrivningar. *Svenska Dagbladet [SvD]*
19. (2015-02-11). Fler brister blottas efter fallet Yara. *Svenska Dagbladet [SvD]*
20. (2009-02-02). Försumlig socialtjänst får verksamhetsförbud. *Dagens Nyheter [DN]*
21. (2009-12-28). Utsatta barn lämnas utan stöd. *Svenska Dagbladet [SvD]*

Arbetsmiljön på socialkontoren

22. (2017-03-09). Vänd trenden i socialtjänsten. *Svenska Dagbladet [SvD]*
23. (2016-08-30). Pengarna finns – men inte socialsekreterarna. *Dagens Nyheter [DN]*
24. (2016-02-08). Personalen flyr – ny plan ska rädda socialtjänsten. *Dagens Nyheter [DN]*

Progressiva yrkesområden

25. (2015-04-27). Socialtjänstens brister granskas. *Svenska Dagbladet [SvD]*
26. (2008-04-06). Socialtjänsten ska bli granskad av inspektörer. *Svenska Dagbladet [SvD]*
27. (2012-09-26). Socialtjänsten klarar sig inte utan frivilliga. *Dagens Nyheter [DN]*
28. (2015-05-23). Fler handläggare sparar miljoner åt kommuner. *Dagens Nyheter [DN]*
29. (2008-04-18). Sparkrav pressar socialsekreterare. *Svenska Dagbladet [SvD]*
30. (2007-12-11). Lyckat samarbete mellan polisen och socialtjänsten. *Dagens Nyheter [DN]*
31. (2017-10-08). Passion och ”amore” gör att socialarbetare stannar kvar. *Dagens Nyheter [DN]*